NAJER FOLKSBLAT פרייז 20 גראָשען | היינט 8 זייטען

נייער פאָלקסבלאַט

אונפּאַרטייאישע פּאָליטיש־געזעלשאַפטליכע טאָג־צייטונג

Nr. 209/1504 | Łódź, Środa 5 września 1928 r. | זעקסטער יאהרגאנג | לאדז, מיטוואָך, כ' אלול תרפ"ח | Nr. 209/1504

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 24-71. | אדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פּיעטריקאָווער 21, טעל. 24-71

שוידערליכע קאַטאַסטראָפע ביי אַנדזשעיעוו

בּריטשקע מיט פּאַסאַזשירען ווערט צונויפגעדריקט צווישען וואַגאָנעס.

4 יודישע פרויען שטערבליך פערוואונדעט, 2 פון זיי געשטאָרבען פון די וואונדען, 4 קינדער אַרויסגעצויגען פון אונטער די וואַגאָנעס.

(בּעריכט פון אונזער ספּעציעלען שליח).

נעכטען איז אין אַנדזשעיעוו פּאַרגעקומען אַ קאַטאַסטראָפע וואָס האָט געקאָסט דאָס לעבען 2 יודישע פרויען.

אַנ'ער רעיה פון דעם שרעקליכען געשעהניש גיט אונז, איבער פאָלגענדע איינצעלהייטען. פון אַנדזשעיעוו קומט איצט פאַר אַ שטאַרקע בעוועגונג קיין לאָדז — מ'פאָהרט אַהיים, מ'פיהרט די זאַכען פון די לעטניקעס און די פּאַסאַזשירען נופא.

ווייט פון דער סטאַציע איז פערהאַן אַנ'אָרט וואו מ'דאַרף אַריבערפאָהרען די שינעס. דאָרט איז געוועהנליך פערהאַן אַ שלאַבאַן, וועלכער ווערט אַריבערגעלאָזט, ווען ס'פאָהרט אַדורך אַ צוג. זעהר אָפט פּאַסירט, אַז אויף דער ליניע שטעהט אַ משאות־צוג, דאַן ווערען אַ טייל וואַגאָנעס אָפּגעטשעפּט און מ'לאָזט איבער אַנ'אָרט וואו מ'קען דורכפאָהרען. דער שלאַבאַן ווערט דאַן געעפענט און ווען דער צוג דאַרף ריהרען לאָזט מען אַראָפּ ווידער דעם שלאַבאַן און מ'פערבינדעט די טיילען פון צוג.

נעכטען ווען ס'איז געווען אַ גרויסע בעוועגונג פון די פוהרען האָט מען אָפּגעטיילט אַ טייל פון'ם צוג און געלאָזט אַנ'אָרט אויף דורכצופאָהרען פאַר פוהרען, אַרום 11 אַ זייגער, ווען אַ לאַנגע שורה פוהרען איז אַריבערגעפאָהרען די באַהן־ליניע האָט מען מיט אַמאָל דערהערט אַ טומעל און געשריי, ס'האָט זיך אַרויסגעשטעלט, אַז אַ פוהר איז צוזאַמענגעפּרעסט געוואָרען צווישען די וואַגאָנען און די געשרייען שטאַמען פון דער פוהר.

אַ לאָקאָמאָטיוו איז אָנגעפאָהרען פון הינטען און אַ שטויס געטון די וואַגאָנען, כדי צו פערבינדען ביידע טיילען פון'ם צוג דאָס איז אָבער געמאַכט געוואָרען אָהן יעדער אָרט וואָרנונג, דער שלאַבאַן איז נישט אַראָפּגעלאָזט געוואָרען, קיין באַהן־בעאַמטער איז דערביי נישט געווען.

אויף דער פוהר זענען געזעסען די פרויען: רבקה דרוקער, (יודישע נאַס 19) שרה פינקעל (שוו. יאַקובאַ, 8) בריינדיל כמעלניצקא (זגערזשער 36) און חנה סעגאַל (זגערזשער 36). 4 קינדער אין עלטער פון 3 ביז 5 יאָהר אַ 10 יאָהריג מיידעל און דער זוהן פון פרוי כמעלניצקא וועלכער איז געקומען קיין אַנדזשעיעוו צו העלפען דער מוטער איינפּאַקען זיך.

דער יודישער פוהרמאַן ברענער מיט'ן זונגען כמעלניצקי'ן זענען געזעסען פון פאָרנט, ווען די פוהר אויף וועלכער זיי זענען געזעסען איז שוין אויף אַ העלפט אַריבערגעפאָהרען די ליניע, איז אָנגעפאָהרען דער צוג, וועלכען דער לאָקאָמאָטיוו האָט אַ שטויס געטון פון הינטען. די פערד און דער פאָדערשטער טייל וואָגען זענען פון'ם שטויס אָפּגעפלויגען אָן אַ זייט, דער פוהרמאַן און כמעלניצקי זענען אַרויסגעשליידערט געוואָרען פון'ם וואָגען, זיי זענען אָבער געבליבען גאַנץ, אויך די פערד האָט גאָרנישט געשאַדעט.

דער אַנדערער טייל וואָגען איז צוזאַמענגעפּרעסט געוואָרען פון ביידע זייטען צווישען די וואַגאָנען. דער וואָגען איז צושמעטערט געוואָרען די אַלע פרויען זענען פערוואונדעט געוואָרען. דאָס מיידעל איז לייכט צוקלאַפּט געוואָרען.

אַלע קינדער האָט מען אַרויסגעשלעפּט פון אונטער'ן וואָגען אָדער זיי האָבען צום גליק נישט געליטען, דאַגעגן זענען אויפ'ן אָרט דערהרג'עט געוואָרען פרוי כמעלניצקא.

ביי פרוי שרה פינקעל האָט'ס אָפּגעשניטען ביידע פיס און זי געפינט זיך אין אַ שווערען צושטאַנד.

רבקה דרוקער איז אַזוי שווער־פערוואונדעט געוואָרען, אַז אַ פּאָר שעה נאָכ'ן ברענגען זי קיין לאָדז איז זי אין שווערע יסורים געשטאָרבען.

ביי שרה פינקעל איז אָפּגעשניטען געוואָרען ביידע פיס און זי געפינט זיך אין שפּיטאָל.

לייכט פערוואונדעט אין די פינגער פון די פיס איז אויך פרוי סעגאַל, וועלכע שוואַנגערט.

אויפ'ן אָרט האָבען זיך אָפּגעטון האַרץ־רייסענדע סצענעס מ'האָט זיך באַלד געווענדעט צום דיזשורנעם פון דער סטאַציע, אַז ער זאָל אַרויסרופען מעדיצינישע הילף. ער האָט אין טעלעפאָן ציבוער קיינעם נישט אַריינגעלאָזט און האָט ערקלערט, אַז ער האָט געקלונגען נאָך אַ פעלדשער, און קיין נאַלקובעק נאָר ס'איז קיינער נישטאָ, די פערוואונדעטע האָט מען דערווייל אויף טראָג־בעטלעך איבערגעטראָגען אויפ'ן ווינטער־וואָקזאַל.

די קרעכצען פון די פערוואונדעטע זענען געווען שרעקליך. פרוי פינקעל, וועלכע האָט נישט פערלוירען דאָס בעוואוסטזיין האָט געשריגען „ראַטעוועט מיך, כ'בין אַ מאַמע פון קינדער, די איבעריגע האָבען געקרעכצט און געיאָמערט. אויפ'ן ווינטער־וואָקזאַל איז אַפילו נישט געווען קיין ביסעל וואַסער און די אַרומיגע פויערטעס האָבען געבראַכט צו ביסלעך וואַסער.

די פערוואונדעטע האָט מען געהאַט אַריינגעטראָגען אין אַ וואַגאָן פון אַ משאות־צוג, נאָר דאָרט איז געווען אַזוי היים, אַז מ'האָט זיי צוריק אַרויסגעטראָגען און איבערגעלאָזט ביז ס'איז אָנגעקומען אַ פּאַסאַזשיר־צוג. דאָס איז געווען 12.27, ד. ה. אַז די פערוואונדעטע זענען אָהן שום הילף אָפּגעווען אַנדערהאַלבען שעה, ביז מ'האָט זיי אַריבערגעפיהרט קיין לאָדז.

דער קערפּער פון פרוי כמעלניצקא איז געבליבען אין אַנדזשעיעוו ביז'ן אָנקומען פון דער פּאָליצייאישער מאַכט.

אין לאָדז אויף דער סטאַציע האָט שוין אָפּגעוואַרט אַנ'אויטאָ פון דער פּאָגאָטאָוויע, וועלכע האָט די פערוואונדעטע אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל.

אַרום האַלב 12 איז קיין אַנדזשעיעוו אָנגעקומען פּאָליציי און צוזאַמענגעשטעלט אַ פּראָטאָקאָל. מיט דער לויה פון די טראַגיש־אומגעקומענע פערנעהמט זיך „חסר של אמת“.

8-טונג יוד. פערזיכערטע
אין לאָדזער קראַנקען־קאַסע!
דער לאָדזער וואַהל־קאָמיטעט פון „בונד“
מעלדעט, אַז פון דינסטאָג, דעם 4־טען ביז פרייטאָג, דעם 7־טען ד. ח. וועלען קאָנען אַלע יודישע פערזיכערטע נאָכקאָנטראָלירען, צי זיי זענען אַריינגעטראָגען אין די וועהלער־רשימות אין לאָקאַל פון וואַהל־קאָמיטעט פון „בונד“, פּאָלודניאָווא 20.
דאָרט ערלעדיגט מען אויך אַלע רעקלאַמאַציע־ענינים.
דאָס ביוראָ איז טעטיג פון 7–10 אָוו. שבת, דעם 8 פון ד. ח. פון 9 פריה ביז 6 אָוו.
בעמערקונג: מ'בעט מיטצוברענגען דאָס מיטגלידס־ביכל פון דער קראַנקען־קאַסע.
602

צו דער אויפמערקזאַמקייט
פון אַלע יוד. בעלי־מלאכות און קליין־אינדוסטריעלער!
ביז שבת, דעם 8־טען סעפּטעמבער ד. י. 9 אָוונד איז צייט נאָכצוקוקען די וועהלער־ליסטע צו דער קראַנקען־קאַסע אין לאָדז.
דעריבער בעטען מיר אַלע בעלי־מלאכות און קליין־אינדוסטריעלער נאָכצוקוקען אין זייערע אַבוואָדיס, צי זיי זענען אַריינגעטראָגען אין די וועהלער ליסטע.
אינפאָרמאַציעס ערטיילט דער צענטראַלער וואַהל־קאָמיטעט פון אַלע יודישע בעלי מלאכות און קליין־אינדוסטריעלער ביים צענטראַלען האַנדווערקער־פערבאַנד אין לאָדז, פּאָלודניאָווא 4.
צענטראַלער וואַהל־קאָמיטעט.
632

Dr. med.
BRAUN
וואוינט יעצט
6־טען שערפּיען 1
(בענעדיקטאַ) טעל. 40-26
ספּעציאַל־אַרצט פאַר הויט־ און וועגערישע קראַנקהייטען און מענער־שוואַכע
נעמט אָן פון 9–11 פריה און פון 5 ביז 8 אָוונד.

אַ קירזשנער געזעלען
ווי אויך
אַ לערן־יונגעל
ווערען געזוכט
ביי לעווקאָוויטש
זאוואַדזקאַ 29.

פעראייניגטער שקל־קאָמיטעט אין לאָדז.
היינט מיטוואָך, 8.30 אָוונד, קומט פאָר אין לאָקאַל פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע (צעגעלניאַנאַ 4)
אַ פערזאַמלונג
מיט דער בעטייליגונג פון ד"ר א. טאַרטאַקאָווער און מאַג. ז. שטרויך
די מיטגלידער פון „התאחדות“, „גורדוניה“, „השומר הצעיר“, „החלוץ“, „יורדנ ה“, „החלוץ המרכזי“, „צעירי־מזרחי“, „הפועל המזרחי“, רעוויזיאָניסטען, „על־המשמר“ ווערען אויפגעפאָדערט אונבעדינגט צו קומען.

אַכטונג, בעקער־מייסטער!
עס ליגט אין אייערע אייגענע אינטערעסען, אַז קיין איין בעקער־מייסטער זאָל נישט פעהלען ביי דער
פערזאַמלונג.
וועלכע קומט פאָר היינט, מיטוואָך, 6 אַ זייגער אָוונד אין אייגענעם לאָקאַל וסכאָדניאַ 57, וואו ס'וועט בעטראַכט ווערען זעהר וויכטיגע פראַגען, ווי אויך וועט ווערען אָפּגעגעבען אַ בעריכט וועגען די אינטערהאַנדלונגען מיט דער „איזבאַ סקאַרבאָוואַ“ מכח דעם ריטשאַלט שטייער פאַר די בעקערס
קומט מאַסענווייז! — די פערוואַלטונג.

לאַפּרושי מאיסורא.
צוליב די בעקוועהמליכקייטען פון דער לאָדזער יודישער בעפעלקערונג פון ווילקער ראַיאָן, אַז זיי זאָלען נישט ברויכען צו שעכטען ביי די ווינקעל־שוחטים, וואָס דאָס איז נבילה וטריפה און אַ שאלה אויף די כלים, איז געוואָרען געעפענט אויף
פּעטריקאָווער 176, אַ עופות־שחט־הויז,
וואו ס'ווערט געשאָכטען יעדען טאָג פון 6 פריה, וואָס איז תחת השגחה הראבינאַט דפה.
626

DR. med. DONCHIN
מאָניושקי 1, MONIUSZKI 1, טעלעפאָן 9-97.
ספּעציאַל־אַרצט פאַר אויגענקראַנקהייטען
צוריקגעקעהרט קיין פּוילען.
נעמט אָן טעגליך פון 10–1 מיטאָג און פון 4–7 נ.מ. זונטאָג פון 10 ביז 1 בייטאָג.

Dr. Krausch
פּיעטריקאָווער 86
ספּעציאַליסט פאַר אויגענקראַנקהייטען
צוריקגעקעהרט.

פערביטערונג פון דער דייטשער דעלעגאציע אין גענף
צוליב'ן אפשלעפען מיט דער עוואקואציע פון איבער-רהיין.

גענף, 4 (אט"ע). פאר דער היינטיגער פלע-נאר-זיצונג פון דער פעלקער-ליגע האט די דייטשע דעלעגאציע אבגעהאלטען א בעראטונג. פון קריי-זען, וואס שטעהען נאהענט צו דער דייטשער דע-לעגאציע מעלדעט מען, אז מיטוואך וועט צווישען בריאנען און קאנצלער מילער פארקומען א בערא-טונג וועגען דער לויפענדער פאליטיק. אין די דא-זיגע קרייזען הערשט א פעסימיסטישע שטימונג וועגען דעם אויסגאנג פון דער דאזיגער בעראטונג. מען ווייזט אן, אז איצט איז נישט קיין פאסיגער מאמענט צו בעריהרען די פראגע וועגען דער עוואַ-קואציע פון איבער-רהיין, און אז פראנקרייך איז נישט גענייגט צו קיין שום הנחות. אין די דייטשע קרייזען הערשט צוליב דעם א גרויסע פערביטערונג.

היינט — וויכטיגע בעראטונג
צווישען קאנצלער מילער און בריאנען.

גענף, 4. (ספ.) קאנצלער מילער האט נעכ-טען אויפגענומען אויף א קורצע קאנפערענץ די דייטשע פרעסע-פארשטעהער.

לויט אינפארמאציעס פון די דייטשע קרייזען האט דער קאנצלער ערקלערט, אז נאך אין יולי, האט ער געלאזט וויסען, די פעראינטערעסירטע מלוכות, ראס ער האט ברעה און דער נאהענט-סטער צייט צו פארערען די עוואקואציע פון איו-בער-רהיין. עס ווערט דעריבער מיט גרויס פער-אינטערעסירונג ערווארט די צוזאמענקונפט פון קאנצלער מילער מיט בריאנ'ען.

פון די קרייזען וואס שטעהען נאהענט צום פרעזידיום פון דער פעלקער-ליגע-פערזאמלונג מעל-דעט, אז די דאזיגע צוזאמענקונפט וועט פארקומען מיטוואך.

די פלענאר-זיצונגען פון דער פעל-קער-ליגע ווערען אבגעלעגט,
ווייל קיינער מעלדעט זיך נישט צום ווארט.

גענף, 4. (אטע). די היינטיגע פלענאר-זיצונג פון דער פעלקער-ליגע האט געדויערט זעהר קורץ און האט זיך פערענדיגט אויף א אונגעוועהנ-ליכען אופן. דער פארזיצענדער זאהלע האט גע-עפענט די דיסקוסיע איבער'ן בעריכט פון גענע-ראל-סעקרעטאר אבער עס האט זיך קיינער נישט געמעלדען צום ווארט.

דער פארזיצענדער האט צום צווייטען מאל אויפגעפאדערט זיך צו מעלדען צום ווארט אבער אויך דאסמאל האט זיך קיינער נישט געמעלדעט. דער פארזיצענדער האט דעריבער אבגעלעגט די זיצונג אויף מיטוואך.

אויב עס וועט זיך אויך אויף דער היינטיגער זיצונג קיינער נישט מעלדען צום ווארט, וועט פארקומען א זיצונג נאר פון דער קאמיסיע און די פלענאר זיצונג וועט פארקומען דאנערשטאג.

די ידיעות וועגען געפינען אלעק-סאנדריס גרופע בעשטעטיגט זיך

אסלא, 4. (ספ.) היינט איז אנגעקומען קיין טראנזע א שיף, וועלכע האט זיך פערנומען מיט יאנד אויף פאקען נעבען דעם פראנץ-יאזעף-לאנד.

דער קאפיטאן פון דער דאזיגער שיף בע-שטעטיגט די ידיעה פון דער דענישער שיף און ערקלערט, אז ער האט געזעהן אויף די ברעגעס א פייער און אפילו מענשען. צוליב דעם געדיכ-טען נעבעל, האט ער אבער נישט געקאנט צו-קומען נעהנטער צום ברעג.

שטרעזעמאנ'ס אקציע
וועגען פינאנציעלער הילף לטובת סאוו.-רוסלאנד

לאנדאן, 4 (אטע) „דיילי טעלעגראף" מעל-דעט, אז שטרעזעמאן האט בעת זיין געשפרעך מיט פואנקארע'ן בעריהרט די פראגע וועגען פערברייטערען די האנדעלס בעציהונגען מיט סא-וויעט-רוסלאנד. שטרעזעמאן האט פארגעלעגט א געמיינזאמע פינאנציעלע אקציע פון די גרויסע מלוכות לטובת סאוויעט-רוסלאנד. פואנקארע האט אנגענומען א נעגאטיווע שטעלונג. שטרעזעמאנ'ס אקציע איז בעגרינדעט, צוליב דער זארג וועגען די דייטשע קאפיטאלען, וואס זענען אנגאזשירט אין רוסלאנד.

ארטור רופין אין קארפאטען-רוסלאנד.

מונקאטש, 4 (יט"א טעלעגראפיש). אויפ'ן וועג קיין ארץ ישראל האט זיך דא אבגעשטעלט ד"ר ארטור רופין. ער האט בדעה צו שטודירען די יודישע לאנדווירטשאפט אין קארפאטען-רוסלאנד. פון דאנען פאהרט ד"ר רופין דירעקט קיין ארץ ישראל.

ווענעזעלאס איז קראנק געווארען אויף דער גריכישער עפידעמיע.

לאנדאן, 4. (אטע) פרעזידענט ווענעזעלאס איז קראנק געווארען אויף דער גריכישער עפי-דעמיע. וועגען פערלויף פון דער קראנקהייט מעל-דעט „יונייטעד פרעס", אז די לאגע פון קראנקען איז זעהר א שווערע, אזוי, אז מען האט טעלע-גראפיש ארויסגערופען צום קראנקען זיין פרוי און זוהן.

א געוואלדיגער הוראגאן אויף קרים.

רינא, 4. (אטע). אויף קרים האט געבושע-וועט א געוואלדיגער הוראגאן, פון וועלכען עס זע-נען אין סעוואסטאפאל אומגעקומען 7 פערזאן. עס האבען שטארק געליטען די ווייגגערטנער. די פער-בינדונג צווישען סעוואסטאפאל און סימפעראפאל איז איבערגעריסען געווארען.

קאנצלער סייפל קאנפערירט מיט בריאנען
וועגען דער „אנשלוס"-פראגע.

גענף, 4. (אטע). אין די קולוארען פון דער פעלקער-ליגע האבען נעכטען צירקולירט פער-שידענע ווערסיעס וועגען דעם געשפרעך פון קאנצ-לער סייפל מיט בריאנען. מען איז זיך משער, אז עס איז בעריהרט געווארען די פראגע פון דעם אוי-גרופענעם „אנשלוס".

ווי מען מעלדעט פון די מאסגעבענדע קריי-זען, זאל בריאן האבען אויפמערקזאם געמאכט דעם קאנצלער סייפל אויף דער בעאונרוהיגונג פון דער פראנצויזישער עפענטליכער מיינונג צוליב די לעצטע שטורמישע מאניפעסטאציעס אין וויען לטובת דעם אנשלוס.

100 פערזאן פערגיפטעט געווארען
אויף דער אונטערערדישער באהן אין ניו-יארק.

ניו-יארק, 4. (ספ.) אויף דער ניו-יארקער אינטערערד-באהן גראנד סענטראל-אסטאריא איז נעכטען אויסגעבראכען א פאניק צוליב א קורץ-שלוס. צוליב'ן קורץ-שלוס איז ענטשטאנען א שטיקענדער רויך, וואס האט זיך אריינגעקריגען אין די וואגא-נעס. איבער הונדערט פערזאן זענען פערגיפטעט געווארען. עס איז זיי אבער געלונגען אבצורא-טעווען.

צוליב דער שרעקליכער קאטאסטראפע, וואס איז מיט א קורצער צייט געשעהען אויף דער אונ-טער גרונד-באהן איז צווישען די פאסאזשירען אויך ראסמאל ענטשטאנען א געוואלדיגער פאניק, און אז א סך פערזאן זענען פערוואונדעט געווארען.

דער „פערבעסערטער" נומערוס-קלויזוס
איז פיל ערגער פאר'ן פריהערדיגען.

בודאפעשט, 4. (יט"א טעלעגראפיש). ווי עס ווייזט זיך ארויס, איז דאס נייע געזעץ וועגען „נומערוס קלויזוס" לויט זיינע רעזולטאטען נאך פיל קאטאסטראפאלער פאר דעם פריהערדיגען. אין בו-דאפעשטער אוניווערזיטעט זענען אויפ'ן יורידישען פאקולטעט היי-יאהר אנגענומען געווארען אויף 320 קאנדידאטען ס"ה 14 יודען, ד. ה. פיל ווע-ניגער, ווי פריהער. אויף די פראווינצער הויך-שו-לען שטעלט זיך די לאגע פאר נאך א סך ערגער.

א נייער פרוב אריבערצופליהען דעם אקעאן
פון פראנקרייך קיין ניו-יא. ק.

לע-בורזשע, 4 (ספ.) די פליהער אסא-לאן און לע פעוור זענען היינט 7 א זייגער אין דער פריה ארויסגעפלויגען קיין ניו-יארק. אויב עס וועט זיין א גינסטיג וועטער וועלען זיי פליהען איבער די אזארען קיין ניו-יארק, אין געגענפאל וועלען זיי פליהען קיין דאקאר, דערנאך פערנא-בוקא און ריא-דע-זשאנעירא. אויף יעדען פון די דערמאהנטע ערטער וועלען זיי זיך אראפלאזען. פון ריא-דע-זשאנעירא וועלען זיי פליהען דירעקט קיין ניו-יארק.

500 דערהרג'עטע פון א שטורם אין יאפאן.

טאקיא, 4. (אטע). לויט די ביוראיצטינע ידי-עות, וואס קומען אן פון נאנצען לאנד, האט דער טייפון, וואס איז אהורך איבער יאפאן דעם 30 אויגוסט, אנגעמאכט גרויסע שאדענס, בעזונדערס אין דער אומגעגענד פון קיושין. די צאהל פון די דערהרגעטע דערגרייכט ביז פינף הונדערט.

Dr. A. MAZUR

אויערען, נאז- און האלז-קראנקהייטען, שטימע- און שפראך-פעהלערען (שטאמלען א.ז.וו.)

צוריקגעקעהרט.

וואסכאדניא 65, טעל. 66-01

Dr. med. E. SZERESZEWSKA

קינדער-קראנקהייטען

צוריקגעקעהרט.

CEGIELNIANA 66, telefon 65-45.

דאנקזאגונג.

דערמיט דריק איך אויס מיין טיפסטען דאנק

ד"ר ל. שיפמאן,

ווי אויך ה' ל. לעווקאוויטש (נאיוא-צעגעלג. 35) פאר זייער אינטערווענץ ביי דער מאכט, מיר צוריק-צוגעבען די וואוינונג.

י. ס. קרעל,
וואלבארסקא 30.

629

א ווענדונג צו די כוינער שוחטים!

אויב איהר וועט מיך היינט מיטוואך, דעם 5 סעפטעמבער ד. י. נישט ערלעדיגען, וואס מיר קומט, אויסער וואס איך ערקלער יעדען גראָ-שען פאר גזל גמור, וועל איך זיין געצוואונגען צו פערעפענטליכען די התראה אחרונה מקיים פסק צו זיין, וואס איהר האט בעקומען פון דעם בית דין צדק הרב הגאון מפאביאניץ שליט"א הרב ר' יוסעלע פיינער, הרב ר' מרדכי ניסן קרול, און נעהם פון מיר אראפ יעדע פעראנטווארטליכקייט פאר די ווייטע-דיגע פאלגען.

אברהם יעקב קאץ.

בית-ספר מעורב בן 7 מחלקות ע"ש

7-קל. העברעאישע קאעדוקאציאנ-שולע אויפ'ן נאמען פון

„שלום עליכם"

של החברה ליסוד בתי-ספר עממיים וגני ילדים עברים בלודז

פון דער געזעלשאפט פאר י ד. פאלקס-שולען און פאר שול-ערציהונג אין לאדז

פאלודניאווא 11, טעל. 34-13.

איינשרייבונגען אין די קלאסען I, II, III, IV, V, VI, VII, דויערען. די שולע, וואס עקזיסטירט זייט 12 יאהר, איז פערזעהען מיט די בעסטע לערן-מכשירים און נעמט ארום נעבען דעם פולען פראגראם פון א 7-קלאסיגער עפענטליכער שול, א ברייטען פראגראם פון יודישע למודים ווי: העברע-אישע שפראך, יודישע געשיכטע, תנ"ך, העברעאישע און יודישע ליטעראטור, משנה, געאגראפיע פון ארץ-ישראל. אבסאלווענטען פון דער שולע קענען אריינ:רעטען אין 5-טע קלאס פון יודישע גימנאזיע. די שול-קאנצעלאריע פאלודניאווא 11, פראנט, 1-טער שטאק, איז טעטיג טעגליך פון 9—1 גאכם. פון נייעם שול-יאהר ווערט ביי דער שולע געעפענט א מוסטערהאפטע פרעבעל-שולע פאר קינדער פון 4 יאהר אן.

די דירעקציע.

דער פעראיין פאר יודישע פאלקס-שולען און פארשול-ערציהונג (צעגעלניאנא 75)

איז מודיע, אז פון דעם נייעם שול-יאהר 1928/29 וועט געעפענט ווערען

א העברעאישער

גן-ילדים אויפ'ן נאמען פון שלום-עליכם

דער „גן-ילדים" וועט געפיהרט ווערען לויט די פאדערונג פון דער מא-דערנסטער פעדאגאגיק און וועט שטעהן אונטער דער לייטונג פון א קוואל-פיצירטער פרעבעליסטין.

איינשרייבונגען טעגליך פון 9—1 אין דער קאנצעלאריע פון „גן-ילדים" צעגעלניאנא 75, טעל. 34-13.

טיכטיגע

אינקאסענטען (קעס)

ווערט געזוכט אין פעראיין פון „חכנסת חתנים וכלות". זיך צו מעלדען יעדען טאג פון 5—7 אוו. פעטריקאווער 59.

624

MIEJSKI KINEMATOGRAF OSWIATOWY

Wodny Rynek (róg Rokicińskiej) tel. 18-26

Dojazd tramwajami 16 i 10.

Od wtorku, dnia 4-go do poniedziałku, dnia 10-go września 1928 r. włącznie.

Dla dorosłych:

Tragedja domu Habsburgów

Dramat w 13 aktach.

Dla młodzieży:

WILHELM TELL

(Bojownik o wolność)

Dramat w 8-miu aktach, osnuty na tle powieści F. Szyllera. Role główne odtwarzają:

Konrad Veidt, Xenia Desni, Erna Morena, Herman Valentin, Jan Reiman

W poczekalniach kina codz. do g.22 audycje radjofoniczne.

טלתים-פאבריק

ביי א. ח. ציטרינאווסקי קאמיענגא 1.

895

דער מאַנטעל האָט אויסגעגעבן דעם סוד.

אַ פיקאַנטע פּאַסירונג וועגן אַ לוסטיג-ווייבעל, איהר „קאַכאַנעק“ און ווי אַזוי איהר מאַן איז איבערנאַכט רייך געוואָרען.

אויף אַלטשטאַדט דערצעהלט מען: דאָרט וואוינט אַ געוויסער מ., אַ געוועזענער וועבער, אַנ׳אַרבייטסלאָזער און לוסטינער, פלעגט ער זיך אויסטיילען פון זיין סביבה, קיינמאָל נישט געזאָרגט און נישט געהאַט קיין פּרעטענזיעס צום רבונו של עולם, אַבי ער האָט נאָר געהאַט אַרבייט.

מ. איז געווען אַ שעהנער בחור, אַ ריהרעוודיגער, און ווען ס׳איז געוואָרען שלעכט מיט אַרבייט, און קיין אויסזיכטען אויף אַרבייט איז אויך נישט געווען, האָט זיך מ. געלאָזט צורערען און איז געוואָרען אַ הויזירער. געקויפט זיך אַביסעל סחורה אויף קרעדיט און איז אַוועק איבער די דערפער מיט׳ן פּעקעל אויף די פּלייצעס.

קיין געלד האָט מ. נישט געהאַט אַריינצולעגען און געשעפט אָבער די האַלעך־סוחרים, וואָס האָבען איהם געקענט, האָבען געוואוסט, אַז מ. וועט נישט „כאַפּען“ און האָבען איהם געגעבען ווי־פיל נאָר ער האָט געוואָלט. מ.׳ס „פּעקעל“ איז געוואָרען יעדעס מאָל אַלץ גרעסער און פולער, און דער פּריזן אַלץ גרעסער. ווען מ. האָט אָנגעהויבען הויזירען, האָט ער געטראַכט, אַז די הויזירעריי ביי איהם איז אַ צייטווייליגע, אַז ווען ס׳וועט אַריבער די שווערע קריזיס־צייטען וועט ער צוריק זיך אומקערען צו וועבעריי. מיט דער צייט אָבער, איז די הויזירעריי אַזוי נעקומען צום געשמאַק אונזער מ.׳ן, אַז ער האָט שוין אויפגעהערט צו טראַכטען וועגן צוריק ווערען וועבער און גענומען קלערען וועגן אַ „תכלות“.

דאָס הויזירעריי איז אָנגעקומען שווער, מ. איז געווען אַ פרומער און געגעסען נאָר כשר. פלעגט ער זיך די גאַנצע וואָך שפּייזען מיט אייער, מילך און טרוקען ברויט. אַ לעפעל געקעכץ האָט ער געקענט עסען נאָר, ווען ער איז אַהיימגעקומען קיין לאָדז.

ווען מ. האָט אָנגעהויבען קלערען וועגען אַ שדוך, האָט מען איהם באַלד אָנגעהויבען מאַכען פּראָפּאָזיציעס פון אַלע זייטען. מ.׳ן איז געפעלען געוואָרען אַ יונג מיידעל, אַ בעשיידען, אָבער זעהר אַ שעהנע. ער האָט זיך נערונגען אַ וואוינונג, שעהן זיך איינגעאָרדענט און מיט מזל חתונה געהאַט.

די געשעפטען ביי מ.׳ן זענען געגאַנגען וואָס אַ טאָג אַלץ בעסער, ער האָט זיך שוין ערוואָרבען קרעדיט אין די ערשטע קוועלען, סחורה האָט איהם געקאָסט ביליגער, האָט ער מעהר געקענט פערדינען און ער האָט שעהנער און רייכער געמאַכט זיין שטוב. זיין יונג ווייבעל האָט ער געקעכעלט און געפּיעשטשעט און איהר האָט נישט געפעהלט פון פויגעל־מילך.

בּיסלעכווייז האָט זי פערגעסען פון איהר אַמאָליגער בעשיידענקייט און האָט שוין אָנגעהויבען „אויפרייסען“ די אויגען פון די אַרומיגע מיט איהר ברייט פיהרען זיך. מ.׳ן האָט עס נישט געאַרט. ער אַרבייט שווער די וואָך, דערפאַר אָבער, ווען ער קומט ראַנערשטאַג ביינאַכט, אָדער פרייטאַג פאַרטיטאַג אַהיים, רוהט ער זיך אויס די ביינער און געניסט פון עונג שבת. אַזוי איז אַדורך אַ פיר יאָהר. מ. איז שוין געוואָרען אַ סוחר, האָט זיך שוין איינגעקויפט אַנ׳אייגענעם אויטאָ אין וועלכען ער פאָהרט אַרום, זיינע געשעפטען האַלטען אין איין וואַקסען, אין שטוב איז פאַראַן פון אַלעם בעסטען, אַ שעהנע דינסט, וואָס זעהט אַליין אויס ווי אַ „פּאַניענקע“, לאָזט נישט אַז די „פּאַני“ זאָל אַריינטון די האַנד אין קאַלטע וואַסער.

די פּאַני האָט זיך אָבער אָנגעהויבען לאַנגווייליגען אין די טעג, ווען ס׳איז נישטאָ דער מאַן. פריהער אַ היימזיצערין האָט זי אָנגעהויבען אַלץ אָפטער אַרויסצוגעהען און קומען שפּעטליך אַהיים. לעצטענס האָט זי אָנגעהויבען קומען אַהיים אין בעגלייטונג און די „בעגלייטער“ פלעגען אַפילו אַריינקומען אין שטוב אָבזיצען אַביסעל און פערברענגען. אַזעלכע בעזוכען פלעגען ווערען אַלץ אָפטער ביז ...ס׳איז געקומען די קאַטאַסטראָפע. די „פּאַניענקע“ האָט געמאַכט מיט איהר פּאַני „בלאַט“, און דער פּאַניעס אַוואַנטורעס וואָלטען אפשר נישט געקומען צו דער ליכטיגער שיין, ווען נישט אַ צופאַל.

איינמאָל האָט מ., אַנשטאָט אַהיימצוקומען דאָנערשטאָג, פאַרטיג ווערענדיג מיט זיינע געשעפטען, בעשלאָסען צו מאַכען אַנ׳איבעראַשונג זיין געליבט יונג ווייבעל און איז געקומען אַהיים מיטוואָך. ער האָט אָנגעקלונגען, די דינסט האָט איהם געעפענט די טיר און איז געוואָרען איבעראַשט. וואָס טוט מען? זי האָט געוואוסט, אַז ביי איהר פּאַניע׳ אין שלאָפצימער איז דאָ אַ גאַסט און מ. וועט איהם וואַרשיינליך נישט פריינדליך אויפנעמען. איז זי געפאַלען אויף אַ המצאה. עפענענדיג די טיר איז זי צוגעשפּרונגען צו מ.׳ן מיט אַ אויסגעשריי:

„ווי גוט, וואָס דער פּאַן איז געקומען“ די פּאַניע איז נישט גוט געוואָרען, מ׳דאַרף לויפען נאָך אַ דאָקטאָר און כ׳האָב נישט וועמען איבערצולאָזען אין שטוב“.

מ., וועלכער האָט קוים בעוויזען אויסטון דעם מאַנטעל, האָט צוריקאַרויפגעכאַפּט אויף זיך דעם מאַנטעל און נישט אַריינגעהענדיג אַפילו אין שלאָפצימער, וואו די פרוי איז „גע־לעגען אַ פער׳חלשטע“, אַוועקגעלאָפען נאָך אַ דאָקטאָר. דערווייל איז די דינסט אַריין אין שטוב און אויף דער שנעל דערצעהלט דער פּאַניע, אַז דער פּאַן איז געקומען צו פאָהרען. דער „פריינד“ האָט אויף דער שנעל געמאַכט אַ ויברח און די פּאַניע איז געבליבען ליגען אין בעט, צולעגענדיג צום קאָפּ אַ נאַס טיכעל. דער דאָקטאָר האָט שוין געטראָפען די פּאַניע אַביסעל געקומען צו זיך. ער האָט פעסט־געשטעלט, אַז ס׳איז געווען אַ נערוועזער פאַל פון אַ שרעק, האָט גע׳עצהט בלייבען ליגען אַ טאָג אין בעט, און פערזיכערט, אַז ס׳איז „נישט גע־פעהרליך“. מ. אַ איבערגעשראָקענער, האָט פריי־אָפּגעעטעמט און האָט אַריינגעשטעקט די האַנד אין טאַש נאָכ׳ן בייטעל מיט געלד, און ערשט דאָ איז ער געוואָרען איבעראַשט. פון טאַש האָט ער אַרויסגענומען אַ דיקען טייסטער. באַלד האָט ער דערזעהען, אַז ס׳איז נאָרנישט זיין מאַנטעל. ער איז אַרויס אין פאָרער־צימער און דערזעהען זיין מאַנטעל הענגען.

מ. האָט זיך געכאַפּט, נאָר גאָרנישט גע־זאָגט. האָט רוהיג בעצאָהלט דעם דאָקטאָר, אַריינ־געלעגט דעם פּאָרטפעל אין וועסטען־טאַש, זיך אויס־געטון און געלעגט שלאָפען.

אויף מאָרגען האָט ער נאָכקאָנטראָלירט דעם אינהאַלט פונ׳ם פּאָרטפעל און איז געבליבען זעהר צופרידען: ער האָט געפונען אין פּאָרטפעל איבער טויזענד דאָלאַר און עטליכע הונדערט זלאָטעס. מ. האָט דער פרוי גאָרנישט געזאָגט, אָבער ביי איהם איז באַלד געבוירען געוואָרען אַ געדאַנק צו פער־וועגרען דאָס געלד. נישט לאַנג געטראַכט האָט ער געפונען אַ מעקלער און זיך געהייסען אויסגעפונען אַ לאָקאַל אויף נאָוואָמיעסקאַ אויף אַ געשעפט. זונטאָג אָוועגר איז שוין מ. נישט אַרויסגעפאָהרען אין זיין געוועהנליכער רייזע. ער האָט בעשלאָסען אַנ׳עק צו מאַכען צו זיינע רייזעס און בלייבען אַ שטענדיגער לאָדזער.

די פאָריגע וואָך האָט שוין מ. געעפענט זיין נייעם געשעפט אויף נאָוואָמיעסקאַ. דער פרוי׳ס „פשיאַטשעל“ וואָס האָט איבערגעלאָזט דעם מאַנ־טעל מיט׳ן טייסטער געלד האָט זיך נישט געמאָל־דען. מ. ווייסט ווער יענער איז, און איז זיכער, אַז ער וועט זיך נאָכ׳ן געלד נישט מעלדען.

מ.׳ס פרוי האָט זיך נאָך אַלץ נישט אָנגע־שטויסען, אַז דער מאַן ווייסט וועגען דעם בעזוך, וואָס ס׳האָט איהר געמאַכט איהר רייכער פריינד.

ערשט ווען מ. האָט אַלץ געבראַכט אין אָרד־נונג, האָט ער געשיקט רופען די פרוי צום בית־דין, ער וויל זי גט׳ן.

פון בונדישען רעקלאַמאַציע = ביורא.

ווי ס׳איז געווען פאָראויסצוזעהן, האָט דאָס בונדישע רעקלאַמאַציע - ביוראָ אַרויסגערופען אַ גרויסען אינטערעס צווישען די יוד. אַרבייטערשאַפט.

באַלד אין ערשטען טאָג האָבען נאָכקאָנטראָ־לירט אין בונדישען וואַהל־ביוראָ זייער וואַהל־רעכט איבער 100 אַרבייטער. כאַראַקטעריסטיש איז, אַז פון דער דאָזיגער צאָהל איז איבער 20 פּראָצ. נישט געווען אַריינגעטראָגען אין די וועהלער־רשימות.

דעריבער איז אונבעדינגט נויטיג, אַז אַלע יודישע פערזיכערטע זאָלען אויסנוצען די איבער־געבליבענע צייט און נאָכקאָנטראָלירען, צי זיי זענען אַריינגעטראָגען אין די וועהלער־רשימות.

חזן מיטעלבערג

דאַווענט אין „הזמיר“.

ווי מיר האָבען שוין געמאָלדען וועט אין די ימים-נוראים דאַווענען אין ניי רעמאָנטירטען זאַל פון „הזמיר“ דער בעקאַנטער לאָדזער חזן ה׳ מיטעל־בערג מיט אַ גוט איינגעשטודירטען כאָר.

ה׳ מיטעלבערג איז בעקאַנט אַלס פיינער מנגן און גוטער זאָגער, אַזוי אַז זיינע תפלות פער־שאַפען אַ ג׳ענג רוחני.

אויטאָ-קאַטאַסטראָפע

מיט׳ן אויטאָבוס יעזעוו-לאָדז.

נעכטען 4 אַ זייגער פאַרטאָג ווען דער פּאַסאַ־שירען-אויטאָ יעזעוו-לאָדז אָנגעפיהרט דורך דעם אייגענטימער קאַסאַקאָווסקי האָט זיך געפינען אין דאָרף פּזשעצלאַוו 2 קילאָמעטער פון בזשעזשין האָט פּלוצלינג אין דער צייט ווען דער אויטאָ האָט זיך געפינען אין דער שנעלסטער בעוועגונג צובראָכען געוואָרען אַ ראָד, פון וואָס דער אויטאָ איז אום־געפאַלען און טיילוויז צובראָכען געוואָרען.

אין אויטאָ האָט זיך גראָד נישט געפינען מעהר, ווי 3 פּאַסאַזשירען, וועלכע זענען לייכט פערוואונדעט געוואָרען

אַ קוואַליפיצירטער שטריקער

ווערט געזוכט

ביי ב. ראַפּאַפּאָרט, זאַוואַדזקאַ 26.

אַ 75-יעהריגע פרוי איבער-געפאָהרען דורך אַנ׳אויטאָ.

נעכטען איז די 75-יעהריגע דאָבראַ שאַפּיר פון קאַמיענאַ 8, געגאַנגען אין דעם אַזוי גערופע־נעם „קאַליע“-גאָרטען אויף רוג נאַרוטאָוויטשאַ און קילינסקיעגאָ. ווען זי איז צוגעקומען אויף עק צע־געלניאַנאַ און פּיאָטראָוויטשאַ איז פּלוצלינג אָנגע־פאָהרען אַנ׳אויטאָ און אין איין מאָמענט איז שוין די פרוי געלעגען אַ שווער-פערוואונדעטע אונטער דעם אויטאָ. די גרויסגערופענע גיכע הילף האָט זי אין אַ שווערען צושטאַנד אָפּגעפיהרט אין שפּי־טאָל אויף זאַקאָנטנאַ, וואו זי איז אין אַ קורצער צייט אַרום געשטאָרבען.

מיט דער לויה פערנעהמט זיך „חסד-של-אמת“.

ספּאָרט - בעוועגונג.

„ל.ק.ס.“-„ט.ק.ס.“ (טאָרן) 0:6 (0:4)

פערדינטער נצחון פון „ל.ק.ס.“

דער דאָזיגער מעטש, וואָס איז פאָרגעקומען זונטאָג אין לאָדז האָט צוגעצויגען אַ פערהעלטניס־מעסיג קליינעם עולם, בסך הכל צוויי טויזענד פער־זאָן. ס׳ערקלערט זיך דערמיט, וואָס ביז צו דער לעצטער מינוט, האָט מען אַלץ געצווייפעלט צו „ט. ק. ס.“ וועט קומען צו פאָהרען, ווייל ווי ס׳איז בעד־וואוסט איז „ט. ק. ס.“ אין די פערגאַנגענע וואָך נישט געפאָהרען קיין קראָקאָ צום מעטש מיט „קראַקאָוויאַ״ן“ און ווי מ׳האָט געשמועסט. האָט זי זיך געוואָלט אינגאַנצען צוריקציהען פון די מייס־טערשאַפטס-קאַמפּען.

צום ראַיגען מעטש האָבען זיך ביידע מאַנ־שאַפטען געשטעלט אין פאָלגענדען צוזאַמענשטעל: „ט.ק.ס.“ זדראַיעווסקי, טשעשינסקי, יאַבלאָנסקי, ראַלעצקי, וויעושכאָווסקי, זאַבאָראָווסקי, לעשניעוו־סקי, רוטקאָווסקי, סוכאָצקי, לישניעווסקי און קאַ־וואַלסקי. „ל.ק.ס.“ מילאַ, ציליל, נאַלעצקי טשמיעל, קוביאַק, יאַשונסקי, רורקאַ, מאַסקאַל, קרול, פּעיא און שלעדזש. „ט.ק.ס.“ אַזוי אַרום מיט עטליכע רעזערוו־שפּילער און די ברידער נומאָווסקי „ל. ק. ס.“ האָט דעריבער אין זיי נישט געהאַט קיין שטאַרקען געגנער און האָט זיך מיט איהר זעהר לייכט אָפּגעפערטיגט.

אין אַלגעמיין האָט זיך „ט.ק.ס.“ אויפ׳ן ראַ־זיגען מעטש אַרויסגעוויזען פאַר אַ צו ווייכע מאַנ־שאַפט אין דער „עקסטראַ־קלאַס“ און ס׳איז נישט קיין וואונדער, וואָס די מאַנשאַפט האָט נאָך 18 מעטשען קוים צעהן פונקטען דערגרייכט.

„ל.ק.ס.“ ראַגעגען האָט אַרויסגעוויזען אַ שטאַרקע פערבעסערונג אין איהר פאָרם. זי דאַרף זיך נאָך אַביסעל מעהר איינצושפּילען, וועט זי פעהיג זיין צו בעזיגען יעדער מאַנשאַפט פון דער „עקסטראַ־קלאַס“.

אין אָנהויב פון מעטש קאָן מען שוין פאָר־אויסזעהען אַ זיג פון „ל.ק.ס.“, וועלכע שפּילער כסדר אויף די געסט׳ס האַלבען פלאַץ, אָבער זיי נוצען נישט אויס פיל גינסטיגע מאָמענטען פאַר זיך, ערשט אין דער 25־ער מינוט ברענגט קרול דאָס ערשטע טויער פון מעטש. דאָס שפּיל ווערט פון דאַן אָן נאָך לעבעדיגער „ל.ק.ס.“ פיהרט אַדורך עטליכע געפעהרליכע אָנגריפען, וועלכע ברענגען איהר נאָך 3 טויערען אין דער ערשטער העלפט פון מעטש.

אין אָנהויב פון דער 2־טער העלפט, איז דער מעטש נאָך אַביסעל אינטערעסאַנט. „ל.ק.ס.“ נעהמט נישט אַראָפּ פון איהר געגנערס טויער, און אין דער 7־טער און 11־טער מינוט פערגרעסערט זי דעם רעזולטאַט דורך פּעיאַ׳ן, אָבער באַלד נאָך דעם פערלירט שוין דער מעטש זיין פריהערדיגען כאַראַקטער. „ל.ק.ס.“ וועלכע איז שוין זיכער מיט איהר זיג „שפּילט“ זיך שוין פּשוט מיט׳ן געגנער ביי די געסט ווידער לאָזט זיך שוין פיהלען אַ מיד־קייט און זענען שוין נישט פעהיג ווייטער צו קעמ־פען. דער עולם פרובט אַריינצוברענגען אַביסעל מוט די שפּילער דורך פערשידענע אויסרופען, אָבער אויך דאָס העלפט שוין נישט, זעהר ווייניג און ביי אַ רעזולטאַט פון 0:6 ענדיגט דער ריכטער דעם מעטש.

ריכטער ה׳ יערלינסקי פון קראָקע—גוט.

ה. ב.

מעלדונג.

צו די מיטגלידער פון די ציוניסטישע גרופּירונגען און יוגענד=אָרגאַניזאַציעס.

די מיטגלידער פון „התאחדות“, „גורדוניה“, „השומר - הצעיר“, „החלוץ“, „ירדניה“, „החלוץ-המרכזי“, „צעירי-מזרחי“, „הפועל המזרחי“, רעוויזיאָניסטען „על-המשמר“ ווערען אויפגעפאָדערט צו בעטייליגען זיך אין דער פּערזאַמלונג, וואָס קומט פאָר מאָרגען, מיטוואָך, ד. 5/9, האַלב 9 אין אָווענד אין לאָקאַל פון דער ציוניסטישער אָרגאַני־זאַציע, אין צוזאַמענהאַנג מיט דער שקל-אַקציע.

דער שקל-קאָמיטעט.

594

צו דער לאָדזער בעפעלקערונג.

אין דער געשיכטע פון דער מענשהייט און אין דער געשיכטע פון פעלקער זענען פאַראַן נע־מען אַזעלכע גרויסע, אַז זיי פולען אויס מיט זיך אַ גאַנצע עפּאָכע; עס זענען פאַראַן נעמען אַזעלכע דערהויבענע, וואָס ביי זייער קלאַנג ווערט מען פול מיט יראת הכבוד; עס זענען פאַראַן נעמען אַזוי פיל מיט אינהאַלט, אַז עס דוכט זיך — יעדער אות, וואָס שטעלט זיי צונויף, רעדט פיל מעהר, איידער דיקע מלומדישע פאָליאַנטען; נעמען, וואָס קלינגען ווי שופר-בעקלאַנג און לייכטען ווי אַ פאַ־קעל דורך יאָהרהונדערטער.

אַזאַ נאָמען—אַ סימבאָל, אַזאַ נאָמען—אַ לאָזונג, אַזאַ נאָמען — אַ בעשווערונג, פול וואונדערליכ־סטער קראַפט, איז פאַר פיל יודען און פּאָליאַקען דער נאָמען פון ב ע ר ע ק י אָ ס ע ל ע ו ו י ט ש, דעם פּאָלקאָווניק פון די פּוילישע חילות אין די צייטען פון ט אַ ד ע א ו ש ק אָ ש צ י ו ש ק אָ און דעם בעטייליגטען אין די פערצווייפעלטע געראַנג־לען אינ׳ם פעריאָד פון די נאַפּאָלעאָנישע מלחמות.

פּאָפּולאַריזירען אָט דעם גרויסען נאָמען, בע־קאַנט מאַכען איהם פאַר די מאַסען—איז די אויפ־גאַבע פונ׳ם ווילנער קאָמיטעט פאַר בעעהרען דעם אָנדענק פון בערעק יאָסעלעוויטש.

אינגיכען וועט ערשיינען פון דרוק אַ יובל־אַלבאָם לכבוד בערעק יאָסעלעוויטש — אַ פּרעכטיג בוך מיט 150 אילוסטראַציעס, מיט אַ טעקסט, בעאַ־רבייט דורך אויסגעצייכענטע ליטעראַרישע כחות, און מיט אַ ווערטפולען אילוסטראַטיווען און איקאָ־נאָגראַפישען מאַטעריאַל. געשעפּט פון די מוזייאַ־שע און אַרכיוואַלע זאַמלונגען פון גאַנץ פּוילען, ווי אויך פון וויען און פּאַריז. דאָס געדענק-בוך — דער אַלבאָם וועט זיין דער ערשטער ווינקעלשטיין אונטער דעם דענקמאָל, וואָס וועט אויפגעשטעלט ווערען דורך דער צוזאַמענאַרבייט פון יודען און פּאָליאַקען צום כבוד פון בערעק יאָסעלעוויטש.

מיר ווענדען זיך מיט אַ רוף צו אַלע פּוילישע בירגער אָהן אונטערשיד פון נאַציאָנאַליטעט און גלויבען צו שטיצען לויט כחות און מעגליכקייט אונזער אונטערנעהמונג. זאָל נישט זיין קיין הויז אין פּוילען, וואו דער יובל-אַלבאָם פון בערעק יאָ־סעלעוויטש זאָל זיך נישט געפינען אויף אַ בכבוד־דיגען אָרט. זאָל אין דער גאַנצער רעפּובליק נישט זיין קיין איין פּוילישע און יודישע פירמע, אַנ׳אינ־דוסטריעלע, קאָמערציעלע אָדער פינאַנציעלע, וואָס זאָל נישט געבען איהר מודעה אין דעם דאָזיגען אַלבאָם. איינשאַפענדיג זיך עקזעמפּלאַרען און גע־בענדיג געצאָהלטע רעקלאַמעס, צאָהלט יעדערער פון אונז קוים אַ קליין טיילעכעל פונ׳ם אומאויס־צאָהלבאַרען חוב, וואָס ביידע געזעלשאַפטען, די פּוילישע און די יודישע, זענען שולדיג דעם ליכ־טיגען אָנדענק פון דעם העלד, וואָס האָט מיט׳ן ווערטפולסטען קרבן פון בלוט און לעבען אַריבער־געוואָרפען אַ בריק פון שלום, אחדות און ברידער־ליכקייט צווישען די פעלקער, וואָס לעבען לויט׳ן ווילען פון השגחת הבורא זינט לאַנגע יאָהרהונ־דערטען אויף איין לאַנד און נעהרען זיך מיט איה־רע פּרוכטען אַ דאַנק די געמיינזאַמע שעפערישע כחות.

כבוד דעם אָנדענק פון בערעק יאָסעלעוויטש און אַ לויב די יעניגע, וואָס זענען גרייט אויף אַ געהעריגען אופן צו בעעהרען דעם דאָזיגען אָנדענק!

קאָמיטעט צו בעעהרען דעם אָנדענק פון בערעק יאָסעלעוויטש.

עהרען=מיטגלידער:

מאַרשאַלעק פון סענ. פּראָפ. י. שימאַנסקי
סענ. הרב י. רובינשטיין,
ווילנער וואָיעוואָדע וול. ראַטשקעוויטש,
אַרמעע-אינס. גען. סט. בורהאַרד-בוקאַצקי,
קוראַטאָר פון ווילנער לערן-ראַיאָן
סטעפאַן פּאָגאָזשעלסקי
פּרעזידענט פון דער שטאָדט ווילנע
יוזעף פאָלפּיעווסקי.

מיטגלידער פון קאָמיטעט:

(עס פאָלגען אַ רייה אונטערשריפטען).

אַדרעס פון קאָמיטעט: ווילנע, סובאָטש 9.
אַדמיניסטראַציע אויף אַרויסצוגעבען דעם
„יובל-אַלבאָם לכבוד בערעק יאָסעלעוויטש“
ווילנע, מיצקעוויטש-גאַס 22 וו. 8, טעל. 14-05.

גיט נישט

די קינדער קיין זאַפּאַלקעס, און טרויט זיי נישט אָן צו האָבען צו טון מיט

פייער!!!

אַנ'אַלטער רעוואָלוציאָנער וואָס פערגעסט נישט נאָך 30 יאָהר זיין חבר איד בריט.

די געשיכטע שפּילט זיך אָפּ אין פּעטערבורג, ווילנאָ, וואַרשאָ און מילאַן.

אין די ווילנער אינטעליגענטע קרייזן ווערט איצט זעהר פיל דערצעהלט וועגען דעם, ווי אַזוי אַנ'אינטעליגענטע יודישע משפּחה, וואָס האָט זיך געפונען אין זייער אַ קריטישער לאַגע איז פּלוצלונג אויפגעריכט געוואָרען אויף אַ נישט געוועהנליכען אופן.

די געשיכטע לייענט זיך, ווי אַ לעגענדע:

אין ווילנע איז גוט בעקאַנט געווען דער אַלטער צאָהן־דאָקטאָר ר., וועלכער האָט שוין לעצטענס נישט געקאָנט פערנעהמען זיך מיט זיין פאַך צוליב עלטער, אַזוי, אַז זיין משפּחה האָט זיך לעצטענס געפונען אין זעהר אַ שווערער מאַטעריעלער לאַגע.

די טאָכטער פון ר. איז פערהייראַט פאַר אַ סטודענט, וועלכער איז אויך נישט בכוח געווען צו פערדינען אויף חיונה און די גאַנצע משפּחה איז געווען אויף צרות.

איינמאָל האָט דער אַלטער ר. געלייענט אין אַ צייטונג אַנ'אָנאָנס פון אַ וואַרשעווער פערטרעטערשאַפט פון אַ לאָדזער זייד־פאַבריק, וואָס געהערט צו איינעם ל.

די פאַמיליע איז אויסגעקומען ר—ן בעקאַנט און אין זכרון זענען איהם ביי דער געלעגענהייט אויפגעקומען פיל בעגעגענישען מיט פערשידענע מענשען און פערשידענע פּאַסירונגען פון זיין לעבען און אָט האָט זיך ר. דערמאָנט אָן אַנ'עפּיזאָד פון זיין אַלטער פערגאַנגענהייט, בעת ער מיט'ן דערמאָנטען איינעם טשער פון בער זיידען־פאַבריק ל. זענען נאָך אין דער יוגענט געווען רוסישע רעוואָלוציאָנערען און זיי האָבען זיך דאָן געפונען אין צאַרישען פּעטערבורג.

די צאַרישע אָכראַנע האָט זיי איינמאָל געהאַט אַרעסטירט אַלס געפעהרליכע רעוואָלוציאָנערען און זיי איינגעזעצט אין שליסלבורגער פעסטונג וואו זיי זענען אָפּגעזעסען עטליכע יאָהר.

ר. און ל. פלעגען זיך אָפט טרעפען אויף די שפּאַצירען אין הויף פון דער פעסטונג און אַזוי האָבען זיי ביידע צוזאַמענגעקניפּט זייער גורל און געוואָרען זיך איינער דעם צווייטען די איבערגעבענסטע פריינד אין זייער שווערען לעבען.

איינמאָל האָבען זיך ביידע פריינד געטראָפען אין קאַנצעלאַריע פון דער פעסטונג, וואו מ'האָט זיי אָנגעזאָגט די פרעהליכע בשורה אַז זיי ווערען בעפרייט צוליב דעם צאַר'ס אַמנעסטיע.

ל. אַלס אַ זוהן פון זייער אַ רייכערען וואַרשעווער משפּחה, האָט דאָן געשוואוירען זיין אירעגן חבר ר. וועלכער איז געווען אַ זוהן פון אַ אָרימאַן, אַז אויב ער וועט זיך ווען ס'איז געפינען אין אַ שווערער לאַגע, זאָל ער זיך ווענדען צו איהם און ער וועט פאַר איהם טון וואָס ער וועט קענען.

דער ראָזינער עפּיזאָד איז איצט דייטלעך אויפגעשוואומען אין ר.'ס זכרון איבערלייענדיג דעם נאָמען פון ל.'ס זיידען־פאַבריק.

— איצט איז געקומען די צייט צו האַלטען איהם ביים וואָרט — האָט זיך ר. אַ טראַכט געטון און באַלד אַוועקגעשיקט אַ בריף קיין וואַרשאַ צו ל.'ן אין וועלכען ער האָט איהם בעשריבען זיין שווערע מאַטעריעלע לאַגע, איהם דערמאָנט זייער ביידענס פערגאַנגענהייט און פריינדשאַפט אין שליסלבורגער פעסטונג און געבעטען ער זאָל איהם אַ טובה טון און שטעלען אויף די פיס זיין איידעם מיט דער טאָכטער.

אין אַ פאָר וואָכען אַרום האָט ר. בעקומען אַנ'ענטפער, אַז דער וואַרשאַווער ל. איז גאָר אַ ברודער פון זיין פריינד ל. וועלכער געפינט זיך אין איטאַליע וואו ער ליפערט רוי־זייד פאַר זיין לאָדזער פאַבריק, און איהם גראָטען ווענדען זיך דירעקט קיין איטאַליע.

ר. האָט אַזוי געטון, אָנגעשריבען אַ בריף צו ל—ן אין איטאַליע, און אין אַ קורצער צייט אַרום בעקומט ר. אַ טעלעגראַמע פון דער וואַרשאַווער פירמע ל. מיט אַנ'אויפפאָדערונג באַלד צו קומען קיין וואַרשאַ.

געפאָהרען קיין וואַרשאַ זענען ר—ס טאָכטער מיט איהר מאַן.

ווען ר—ס טאָכטער און איידעם זענען געקומען קיין וואַרשאַ צום דירעקטאָר פון ל—ס פירמע, און זיך פאָרגעשטעלט פאַר איהם, האָט דער לעצטער פערבעטען זיי צו זיך אין קאַבינעט און דאָרט האָט ער זיי געמאָלדען, אַז ער האָט בעקומען אינסטרוקציעס פון איטאַליע פון ל—ן אַליין צו געבען זיי די וויטגייענדסטע מעגליכקייטען איינאָרדנען זיך אַ געשעפט, לויט זייערע פערלאַנגען, אויף וואָס ס'וועט זיי איבערגעגעבען אין זייער דיספּאָזיציע וויפיל געלד ס'וועט זיך נאָר פאָדערען.

ר—ס איידעם האָט דאָן דערצעהלט דעם דירעקטאָר, אַז ער איז נאָך דערוויייל אַ סטודענט און נישט קיין געשעפטס־מאַן, אַזוי, אַז ער וואָלט בעסער געוואָלט ל. זאָל איהם איינאָרדנען אויף אַ גוט בעצאָהלטער שטעל אין איינער פון זיינע אונטערנעהמונגען.

דער וואַרשאַווער ברודער ל. האָט זיך דאָן ווידער פערשטענדיגט מיט זיין ברודער אין איטאַליע און פוי איהם דערהאַלטען אַנ'ענטפער איינצואָרדנען ר—ס איידעם אויף אַנ'אָנפיהרענדער שטעלע אין דער לאָדזער זייד־פאַבריק.

אַזוי אַרום איז אויף אַנ'אויסטערלישען אופן אויפגעריכט געוואָרען אַ ווילנער יודישע משפּחה.

זעלבסטמאָרד פון אַ יודישען אַדוואָקאַט אין פּאַריז

שיכט זיך לייענדיג אַ אַרטיקעל וועגען טובערקולאָז.

אין פּאַריז איז אין ביוראָ פון האָטעל אויף 44 די ר'אנאָנסאסיאָן אַריינגעקומען אַ גוט געקליידעטער הער און געבעטען מען זאָל איהם פערדינגען אַ צימער אויף דער נאַכט.

דער הער האָט אויסגעזעהן זעהר ערשעפּט. ער האָט נישט אָנגעגעבען דעם האָטעל אייגענטימער קיין שום איינצעלהייטען וועגען זיין פּערזאָן, זאָגענדיג אַז ער איז מיד און וועט אין דער פריה בעוואָרנען די האָטעל פאָרמאַליטעטען. דער הער האָט פערנומען אַ צימער אויף דעם ערשטען שטאָק און איז איינגעשלאָפען.

אַרום האַלב זיבען אין דער פריה איז דער הער אַרויס פונ'ם האָטעל און אַריין אין אַ דערביי'איגער קאַפע פרישטיגען. נאָכהער איז ער צוריק אַרויף אין זיין צימער.

אָבער ווען אין אַ האַלבער שעה אַרום איז דער האָטעל־דינער אַריין צו איהם אין צימער האָט ער דעם הער געפונען אויסגעצויגען אויף דער ערד מיט אַ פערבלוטיגטען פּנים, לעבען איהם איז געלעגען אַ רעוואָלווער.

דער פערוואונדעטער, דערזעהענדיג דעם דינער האָט זיך אַ הויב־געטון פון דער ערד און אָנגעהויבען אַרויפקריכען אויפ'ן בעט. דערווייל איז אָנגעקומען דער האָטעל־אייגענטימער. דער פערוואונדעטער האָט זיך אויפגעזעצט און אָנגעהויבען לעזען אַ צייטונג. אויף די פראַגען פונ'ם אייגענטימער האָט ער ערקלערט:

— כ'בין געפאַלען און צובלוטיגט זיך דעם קאָפּ?

— אָבער דאָ ליגט דאָך אַ רעוואָלווער אויף דער ערד — האָט איהר זיך געוואָלט שיסען?

— יאָ!

— פאַרוואָס?

— לייענט די צייטונג, וועט איהר זעהן און דרך אגב לאָזט מיר צורוה, איך וואַרט אויפ'ן טויט...

די אָנגעקומענע פּאָליציי האָט דעם פערוואונדעטען גלייך אָבגעפיהרט אין שפּיטאָל בּאָסיקאָ, וואו ער איז אין אַ שעה אַרום געשטאָרבען. דער טויט איז געקומען צוליב אַ קויל אין. דער לינקער שלייף. אויף קיין שום פראַגען האָט דער פערוואונדעטער נישט געוואָלט ענטפערען.

דער פּאָליציי איז אָבער געלונגען פעסטצושטעלען אַז דער זעלבסטמערדער הייסט לעאָ ראַבינאָוויטש א יודיש רוסישער אַדוואָקאַט 53 יאָהר אַלט.

דער אַרטיקעל, וועלכען דער פערשטאָרבענער אַדוואָקאַט האָט געלעזען איז געווען אַנ'אַרטיקעל וועגען טובערקולאָז.

דער געהיימניסבולער טויט פונ'ם אַדוואָקאַט האָט געמאַכט אַ שטאַרקען איינדרוק.

יודישע צרות.

אין דער דאָזיגער אָפּטיילונג גיט די רעדאַקציע פון „נייעס פאָלקסבלאַט" ענטפערען אויף יודישע פראַגען, וואָס ווערען צוגעשיקט שריפטליך פון אונזערע לעזער.

8069. אַ 1909.

בצוויס דראָהט אַ געלט־שטראָף עווענטועל אַרעסט פאַר זיך נישט רעגיסטרירען אין זיינ ר צייט. די אַמנעסטיע קאָן אין דעם פאַל אָנגעווענדעט ווערען. מען מוז האָבען אַ מעטריקא אדער אַ ־ימשאָנג

—:o:—

8070. י. ב. פון זגערזשעי. 35

איהר קאָנט דעם קאָנטראַקט דרייסט אונטערשרייבען, ווייל ביי קליינע דירות (ביז 4 שט.) איז קיין קאָנטראַקט סיי ווי נישט גילטיג.

—:o:—

8071. 43. 1. C.

דער שאָדען איז נישט פערלוירען. אַזוי ווי איהר האָט נישט ביז'ן אָנהויב פון פּראָצעס געמאָלדען אַ ציוויל־תביעה, וועט איהר די ענטשעדיגונג שוין מוזען דעריבער מאָהנען אויפ'ן ציוויל־וועג פערפיהרענדיג געגען שולדיגען אַ בעזונדערן ציווילען פּראָצעס.

קופּאָן.

יורידישע אָפּטיילונג פון „נייעס פאָלקסבלאַט".

[illegible]

גילטיג דעם 5-טען סעפּטעמבער 1928

—:o:—

8072. אַ לאָקאַטאָר פון פּיעטריקאָווער 18. אויף אַ וואוינונג פון 2 צימערען און קיך איז קיין קאָנטראַקט נישט גילטיג.

ממילא זענען די אויסגערעכטע בעדינגונגען נישט פערפליכטענד פאַר'ן לאָקאַטאָר אַלעגמאָלס פון מאָמענט, ווען דער אוזשאָנד ראָזיעמטשי וועט פעסטשטעלען אַנ'אַנדערע גרונד סומע דירה־געלט.

8073. Włokpol.

8074. אַ געטרייער לעזער פון דער יודישער גאַס פלוק.

8075. הערמאַן.

8076. פּ. ש. 101.

זענען אייערע ענינים דאַרפט איהר זיך פערשטענדיגען פערזענליך מיט אונזער יוריסט, טעגליך פון 3—4 מיטבערנענגרינג די צייטונג.

—:o:—

8077. ג גאָלינסקי.

ס'איז אַ פראַגע וועגען וואָס פאַרע ביכער גייט אייך, צי וועגען די, וועלכע געהערען צו דער האַנדעלס זייט פון געשעפט צי די, וועלכע האָבען אַ שייכות צו דער טעכנישער זייט פון דער אונטערנעהמונג.

אין ערשטען פאַל האָט איהר אַלס אַקציאָנער יאָ דאָס רעכט צו פערלאַנגען, אַז מען זאָל אייך די פערהאַנדענע דאָקומענטען פאָרצייגען אָבער די דאָזיגע אייערע האָט נאָר אַ שייכות צו די מאַטעריאַלען פאַר'ן לעצטען יאָהר און נישט לגבי די, וואָס שטאַמען פון פריער. דאַנעגען אין דער טעכנישער בוכפיהרונג האָט אַנ'אַקציאָנער נישט קיין רעכט אַריינצוקוקען.

8078. א. ה.

אַ חתונה־אַקט וואָס איז געשלאָסען געוואָרען צווישען אַ יוד און קריסט אָדער פערקעהרט איז נישט גילטיג.

—:o:—

8079. גאָטליבאָווסקי.

דורך דער חתונה מיט אַ פּוילישען בירגער ווערט די אויסלענדערין אויטאָמאַטיש אַ פּוילישע בירגערין.

פערברעכען געגען פרויען־שעהנקייט.

פאַשיסטישע קאַמפּאַניע געגען דער אָפּצעהרונג פון פרויען.

צווישען מוסאָליני'ס פּאַטריאָטען און אַנדערע וואַרך־העמרעלריגע איטאַליענער געהט איצט אָן אַ בעוועגונג געגען די יונגע פרויען און קאָקעטע מיידלעך פון איטאַליען, וועלכע שטרענגען אָן אַלע זייערע כחות צו זיין אַזוי מאָגער — ווי עס ריקטירט די לעצטע פּאַריזער מאָדע.

איבערהויפּט זענען די פיהרער פון דער ראָזינער בעוועגונג אויפגעבראַכט געגען די אָפּגעצערטע „מלאַכע שעהנהייטען", ווייל זיי זענען אַזוי אָפּגעצעהרט און פלאַך אויף דעם בעפעהל פון אויסלענדישע, דאָס הייסט, פּאַריזער מאָריסטען.

איטאַליענישע פרויען, — שרייבט מאַריא קאַרלי, איינער פון די רעדאַקטאָרען און אַרויסגעבער פון דער אולטרא־פאַשיסטישער טעגליכער צייטונג „לומפּעריאָ", — „איטאַליענישע פרויען האַלטען געדאַרפט שטרעבען צו זיין פעט שוין בלויז דערפאַר אַליין, ווייל די פראַנצויזישע פרויען רענקען, אַז עס איז שעהן און מאָריש צו זיין דין און מאָגער!

דעם סעניאָר קאַרלי'ס צאָרן האָט זיך שוין אַזוי שטאַרק צופלאַקערט געגען זיינע יונגע קאָקעטישע שוועסטער, אַז ער פאָדערט פון זיין פאַשיסטישער רעגירונג איינצופיהרען נייע געזעצען, וואָס זאָלען קרימינעל בעשטראָפען די יענינע מאָדיסטען און ראָקטוירים, וועלכע העלפען די איטאַליענישע פרויען זיך צו רעדוצירען, ביז צו דער „פלאַכקייט" פון דער פּאַריזער מאָדע.

דאָס געזעץ, פערלאַנגט קאַרלי, זאָל זיין פונקט אַזוי שטרענג און אָהן רחמנות צו אָט די מאָריסטען און ראָקטוירים, ווי עס איז צו הענדלער און צושטעלער פון שעדליכע רפואות.

מיט אַ קורצער צייט צוריק איז דער וועלבער רעדאַקטאָר אַרויס מיט אַ פייערליכען פּראָטעסט אין זיין צייטונג געגען איטאַליענישע פרויען, וועלכע רויכערען פּאַפּיראָסען, פאַרבען זיך די באַקען, מאַלעווען די ליפּען, געהען מיט נאַקעטע קניען, א. אַז. וו., — אויך דערפאַר, ווייל דאָס איז אַ פּאַריזער מאָדע אַ.אַ., און דערפאַר איז עס טריף.

און איצט האָט ער אָנגעהויבען אַ נייע דרדנערדינגע אָפּענסיווע געגען די איטאַליענישע „בעסערע העלפטען", וועלכע רעדוצירען זיך דורך קינסטליכע מיטלען כדי זיך צו האַלטען אין פאַסאָן פון דער היינטיגער „מאָגערער מאָדע". נאָר מעהר, ער הויבט אויף די פאָהן, נישט נאָר געגען מאָגערקייט אַליין, נאָר געגען דער גאַנצער איבערהערשאַפט פון פּאַריז אַלס מאָדע־קעניגין איבער די יונגע איטאַליענישע פרויען.

דער פערלאַנג קינסטליך צו רעדוצירען פעט פון קערפּער, — שרייבט ער אין זיין צייטונג, — איז איינע פון די נאַרישסטע און פערברעכערישסטע ערשיינונגען פון אונזער צייט. עס איז אַנ'אַבסאָלוט פאַלשער בעגריף פון פרויען־שעהנקייט. עס איז אַ פערדאָרבענער געשמאַק, וואָס געהט אַזוי ווייט ווי אָנצוגעהמען מיטלען, וועלכע זענען פערברעכעריש און נראָבען דאָס געזונד פון אונזער ראַסע. אונזער פרוי נעהט אין די פוס־טריט פון דער פּאַריזער פרוי, און מיט אַ מאַלפּישער מאַניע נאָכצומאַכען אַלץ, וואָס ווערט געמאַכט און געטון פון די פּאַריזער מאָדע־דאַמען. אונזערע פרויען זיצען אין די שוויץ־בעדער און צערהען זיך אַזוי לאַנג ביז זיי ווערען מאָגער און טרוקען — האַרט און פיינער; ביז זיי ווערען גיכער ענליך צו אַ פּאַרקעטען און מאַרטירער איידער צו פרויען.

„אַ מאָדנע פרוי, וואָס וויל זיך האַלטען אין דער „מאָדע" טאָר חלילה נישט ווענען מעהר ווי הונדערט פונט. ווענינגער, יאָ, אָבער נישט מעהר.

„אין כדי אויסצוגלעטען די פערמוטשעטע, צוקנייטשטע הויט אויף דעם אויסגעצעהרטען פּנים, האָט מען אימפּאָרטירט פון פּאַריז שעהנקייט־באַלאָנען און שעהנקייט־שפּיטאָלען, וואו די אַרבייט ווערט געטון אויף אַ וויסענשאַפטליכען אופן.

„פון אָט די שפּיטעלער קומען אַ סך איטאַליענישע פרויען אַרויס נישט פעט און נישט לעבעדיג, און זיי געהען אַרום און לעבען ווי קראַנקע, פיבערדיגע שאָטענס. אַזעלכע פרויען קענען נישט זיין קיין גוטע פרויען צו זייערע מענער אָדער מאַמעס צו זייערע קינדער.

„געגען דעם מוז אָנגעפיהרט ווערען אַ קאַמף. עס מוזען פערטריבען ווערען די פרעמדע מאָדעס, וואָס גראָבען אונטער דאָס געזונד פון אונזערע פרויען. דאָס מוז געטון ווערען מיט דעם אייזערנעם בעזעם פון שטראָף־געזעץ.

„דאָס פּראָבלעם איז אַ צווייענדיגס. ערשטענס, דאַרף יעדער מענש זיין אַזוי, ווי גאָט האָט איהם, אָדער בעסער געזאָגט, די בעשאַפען, אַ מענש איז פולקאָם און געזונד, ווען ער איז אין נאַטירליכער פּראָפּאָרציע. עס ווענדעט זיך אין דעם געבוי און אין דער „קאָנסטיטוציע" פון יעדען מענשען בעזונדער. אַ פרוי, וואָס איז נאַטירליך מאָגער וועט נישט העלפען קיין שום קינסטליכע מיטלען פעט צו ווערען. זיך ווערען. נעגען איבעריגע פעטקייט דאַרף בלויז ערלויבט זיין דורך בעוועגונג, מעסיגע גימנאַסטיק און אַנדערע ליכטע ספּאָרט מיטלען. אויב דאָס העלפט נישט, איז עס דער בעסטער בעווייז, אַז די פרוי דאַרף בלייבען ווי זי איז, אָבער קיין מעדיצינישע אָדער אַנדערע צעהרונגס־מיטלען מעגען נישט ערלויבט ווערען. דאָס איז אַ פערברעכען.

„אָבער דער פערברעכען געגען דער שעהנקייט פון דער פרוי איז נאָך גרעסער, ווי געגען איהר געזונד. עס איז אַ זינד געגען דעם נאַטירליכען אויסזעהן פון מענשען, אַ זינד געגען גאָט, וואָס טוט רעמועלבען חסר מיט אונזערע ביינער ווי מיט בלומען און פרוכטען"...

סעניאָר קאַרלי כאַפּט אַביסעל אָפּ דעם אָטעם אויף אַ ווילע און זאָגט ווייטער: „ווען אונזערע דאַמען וואָלטען זיך אַביסעל דורכגעפאָהרען קיין פּאַריז, וואָלטען זיי דאָרט גאַנץ לייכט געקאָנט אויסגעפינען, אַז מיידלעך, וואָס געהען אַרום ווי טרוקענע ברעטלעך, און פרויען — ענליך צו רינגע, אָפּגעבליאַקעוועטע שלאַנגען, זענען אויך דאָרט שוין נישט מעהר די לעצטע בעליבטע מאָדע. אָבער ווען אַפילו דאָרט זאָל נאָך אַלץ געפעלען דער מין „ברעטעל־שעהנהייט", וואָלט ערשט דאָס געדאַרפט זיין די בעסטע אורזאַך פאַר די איטאַליענישע פרויען — אויסצוזעהן פונקט דער היפך פון די פּאַריזער פרויען.

„שוין פיל יאָהרען, אַז מיר האַלטען אין איין אויפקלערען אונזער אינטעליגענץ, אַז מיר דאַרפען פערגעסען די פראַנצויזישע פיהרערשאַפט אין שעהנקייט און עסטעטיק; אַז מיר, איטאַליענער, זענען אַנדערש פון די פראַנצויזען, אַז מיר זענען טעמפּעראַמענטפולער, אָריגינעלער, ערפינדערישער; אַז מיר קענען האָבען אונזער אייגענעם שטאַם, אַז מיר דאַרפען לעבען לויט אונזערע אייגענע בעגריפען פון שעהנקייט.

„מיר שלאָגען דערום פאָר", ענדיגט דער פאַשיסטישער רעדאַקטאָר", אַז אונזערע מענער זאָלען אכטונג געבען אויף דער פיהרונג פון די פרויען אין אונזערע אייגענע פאַמיליעס. אָבער עס איז נויטיג, אַז די רעגירונג זאָל אונז העלפען און בעשטראָפען די „קרעמער פון מאָגערקייט" און זייערע קליענטען. פונקט ווי עס ווערען בעשטראָפט די הענדלער מיט קאָקאַין און אָפּיום".

—:o:—

„נייער פאלקסבלאט"

5 סעפטעמבער 1928

די פאדערונגען פון די מינדערהייטען.

די קאנגרעסען פון די נאציאנאלע מינדערהייטען, וואס זענען שוין געווארען א פערמאנענטער אינסטיטוט, האבען א טאפעלטע בעדייטונג. ערשטענס א דעמאנסטראציע כלפי הוץ און צווייטענס א קאנסטרוקטיווע כלפי פנים.

מ׳מוז זאגען, אז די דעמאנסטראציעס פון די מינדערהייטען האבען ביז איצט נישט געמאכט קיין איבעריגען רושם. ווארום וואסער ווירקונג קען עס האבען, אויב אלע פראטעסטירען געגען אלעמען. אויב די ארמעניער האבען אמאל פראטעסטירט געגען די טערקען, האבען זיי דערמיט דערוועקט די אייראפעאישע געזעלשאפטליכע מיינונג געגען דעם טערקישען בארבאריזם. אבער דא איז דאך אן אמת׳ער דור הפלגה! די פאליאקען, דייטשען און טשעכען פראטעסטירען געגען די דייטשען, טשעכען און פאליאקען!

און נאכמעהר: ס׳איז דאך פאר קיינעם נישט קיין סוד, אז די אלע פראטעסטירענדיגע מינדערהייטען (חוץ יודען), וועלכע לעבען דאך ביי זיך אין קאמפאקטע מאסען, אויף די אייגענע טעריטאריעס, האבען אליין אויך גאנץ היבשע אגרעסיווע טענדענצען לגבי די מינדערהייטען, וואס געפינען זיך אויף זייערע טעריטאריעס. אזוי שרעקט דער אוקראינער אין גאליציע, צו אונטערדריקען די נאציאנאלע געפיהלען פון די יודען, נישט ווייניגער ווי די פאליאקען אין דער קאנגרעסובקע. וועמען זשע קענען אימפאנירען די געשרייען און פראטעסטען פון די פעלקער, וואס זענען אליין טויב צו די געשרייען און פראטעסטען פון אנדערע?

דער פעלקער־בונד האט געטון דאס ווייניגע, ער האט נאך פאר 9 יאהרען געשאפען די קלאוזולע פאר די נאציאנאלע מינדערהייטען. און ס׳איז די שולד פון די פעלקער גופא, פון די מעהרהייטען און מינדערהייטען צוזאמען, וואס ביז איצט האט מען נאך נישט בעוויזען, אדורכצופיהרען אין לעבען די דאזיגע קלאוזולע.

וויכטיגער איז דעריבער די ארבייט פון די קאנגרעסען כלפי פנים, קלאר מאכען זיך אליין, וואס מ׳האט צו פערלאנגען פון די בעלי בתים אין די היימען, מ׳זאל נישט איבערכאפען די מאס און נישט דערברענגען צו אן׳אבסורד דעם גאנצען ענין פון דער מיעוטים־פראבלעם.

אינ׳ם דאזיגען פרט האט דער אקארשט געשלאסענער קאנגרעס א סך אויפגעטון. דהיינו: ער האט אויסגעשלאסען פון זיין פראגראם די אספיראציעס פון געוויסע מינדערהייטען זיך אפצורייסען פון די מעהרהייטס־לענדער און איבערגעלאזען בלויז די פאדערונגען פון קולטורעלער אויטאנאמיע.

דער קאנגרעס איז דורכדעם געשטארקט געווארען, ווייל ער האט ווידער געעפענט די טירען פאר יענע מינדערהייטען, וואס זענען ווייט פון אויפשטאנד־שטרעבונגען און ווייל מיט די איצטיגע פאדערונגען וועט ער גיכער קענען בעקומען א צוטריט צום פעלקער־בונד.

דורך דער דאזיגער נייער ווענדונג אינ׳ם מינדערהייטס־קאנגרעס וועט אויך געווינען אונזער יודישע מינדערהייט, וועלכע איז באלד אין אנהויב געשטאנען אויפ׳ן דאזיגען שטאנדפונקט. ס׳וועט שוין מעהר נישט זיין קיין אקט פון אומלאיאליטעט צו בערופען זיך אויפ׳ן מינדערהייט־טראקטאט און מיר קענען האפען פריהער־שפעטער צו דערגרייכען אונזערע פאדערונגען. ד. נ. ל.

דייטשלאנד און „פרעסא".

(איינדריקען פון א בעזוך).

קראפט. וואס זוכט א תיקון.

2.

די „פרעסא" אין קעלן, די אינטערנאציאנאלע אויסשטעלונג פון פרעסע־וועזען אט דעם גאנצען אונגעהויער רייכען סכום פון געביטען, וואס קייטלען זיך ארום דער פרעסע, איז אויך איין אויסדרוק פון דער ענערגיע, איניציאטיוו, שאפונגס־קראפט, קענטעניש, וויסענשאפטליכע, קולטורעלע, ווירטשאפטליכע און טעכנישע דערגרייכונגען, וועלכע ברויזען אינ׳ם לאנד און זוכען פאר זיך אן׳אויסוועג, א תיקון, די מעגליכקייטען, די שאפונגס־פראדוקטען, די שאפונגס־כוחות שווימען אריבער די ברעגעס, זוכען ערטער און וועגען, וואו און ווי אזוי רעאליזירט צו ווערען, און אלס רעזולטאט קומט אן׳אויסשטעלונג, וואו עס ווערט רעמאנסטרירט פאר דער גאנצער וועלט, וואס דאס לאנד פערמאגט, וואס עס האט דערגרייכט און צו וואס עס איז פעהיג. א שפע פון רייכטימער אויף אלע געביטען און די דאזיגע שפע ברענגט, בעוויזען, עקספאנירט, רעמאנסטרירט צו ווערען מיט די קאנסעקווענצען, וואס די דעמאנסטרירונג ברענגט: קולטורעלע, ווירטשאפטליכע און פאליטישע פראפאגאנדע.

„קומט און זעהט!

יעדע שטאט האט זיך מיט עפעס צו בעריהמען, האט עפעס צו בעווייזען, עס איז כאראקטעריסטיש די רעקלאמע, וועלכע ווערט סיסטעמאטיש געפיהרט דורך יעדער שטאט בעזונדער; קומט און בעזוכט מיך און זעהט, וואס איך פערמאג! „די מוזעט בערלין אים זאמער זעהן!" שרייט צו אייך א פלאקאט אין האנאווער, און אן׳אנדער אפיש רופט איהר זאלט קומען זעהן דיסעלדארף, „די שעהנסטע שטאט אויפ׳ן רהיין", און כעמניץ שטעהט אויך נישט אן א זייט, און זאלצבורג, און ווירצבורג, און לייפציג מיט איהרע מעסען, און דרעזדען מיט איהרע מוזייען און מינכען און מאניץ, דאס היינגלע פון גוטענבערג׳ן, און אזוי ווייטער און אזוי ווייטער.

עס קומט פאר א מערקווירדיגער און פון קולטורעל־ווירטשאפטליכען שטאנדפונקט אויסערט וויכטיגער און פרובטבארער קאנקורענץ־קאמף צווישען די שטעט, ווייל יעדע וויל זיך מיט עפעס בעווייזען, וויל פארקאנקורירען אויף דעם אדער אויף יענעם געביט די אנדערע שטאט. דאס רעגט אן די איניציאטיוו, דאס צווינגט צו שאפען נייע איינריכטונגען, נייע אויסבעסערונגען, פערפיינערונגען, וואס האבען א גרויסע בעדייטונג און א גרויסען ווערט פאר׳ן וואוילשטאנד פון יעדער שטאט בעזונדער.

פלאנעטאריום

אין בערלין נעבען „צאא" (זאאלאגישער גארטען) איז פערהאן א פלאנעטאריום. דאס איז א קופאל־ארטיגע געביידע, וואס קאן געשלאסען ווערען אזוי, אז ס׳זאל אינוועניג זיין אבסאלוט פינסטער. און אין דער פינסטערניש אויפ׳ן קופאל־פארבינגען סופים ווערט פראיעצירט פון א ספעציעלען אפטישען אפאראט דער גאנצער הימעל־בוי מיט די שטערען, פלאנעטען, קאמעטען, די בעוועגונג פון דער ערד, פון די שטערען, די פאזען פון דער זון, פון דער לבנה א. א. וו. א צויבערערנדיג בילד, וואס גיט די מעגליכקייט אויף אן׳אנשוילכען אופן צו שטודירען די אסטראנאמישע וויסענשאפט. צו דער „געזאליי" האט דיסעלדארף זיך אויסגעבויט א פלאנעטאריום, וואס פערמאגט נאך גרעסערע און בעסערע אפאראטען, ווי דער בערלינער (דער הויפט־אפאראט, וואס שטעהט אין אן׳אייזערנעם פאריום אינמיטען פון גרויסען ארענע־פארמיגען זאל אין דיסעלדארפער פלאנעטאריום, קאסט נישט ווענ־יגער פאר 350 טויזענד מארק). און איצט האט זיך אן׳אנדערע שטאט, וואס וויל פארקאנקורירען דיסעלדארף, בעשטעלט ביי דער זעלבער בעריהמטער אפטישער פירמע אין יענא אויך א א פלאנעטאריום־אפאראט, וואס דארף זיין נאך גרעסער און עפעקטפולער פאר׳ן דיסעלדארפער.

דאס הארץ פון שטאהל

דער ראיינער קאנקורענץ־קאמף שפילט זיך אפ נישט בלויז אויפ׳ן קולטורעלען געביט. יעדע שטאט בעמיהט זיך אריינצוקריגען אזעלכע אינסטיטוציעס, וואס קענען האבען א בעדייטונג פאר איהר ווירטשאפטליכער און אלגעמיינער ענטוויקלונג.

אנהויבענדיג פון האנאווער, געהט א רייה צענטערען פון דער דייטשער שווער־אינדוסטריע. דא געפינען זיך די גרויסע אייזען־שטאהל און גוס־פאבריקען. עס ציהט זיך א שורה שטעט, ווי ביילעפעלד, דארטמונד, דויסבורג וואו עס איז קאנצענטרירט די דייטשע שווער־אינדוסטרי. אין לאנגע רייה אינדוסטריע־שטעט, אז די שטעט גיסען זיך כמעט צוזאמען, אזוי אז איין שטאט איז ווי א פאר־שטאט אדער א פארטזעצונג פון דער צווייטער. דאס לאנד איז בעדעקט מיט קוימענעס, וועלכע ווארפען ארויס ביטאג און ביינאכט ריזיגע וואלקענס רויך און פייער; גראנדיעזע פאבריקס־קארפוסען ציהען זיך קילאמעטער־לאנג. עטליכע מינוט פאהרט דער שנעל־צוג פערביי פאר דער קאלאסאלער רייפען, שינעס און קויטשוק־פאבריק קאנטינענטאל. אומענדליך ציהען זיך די געביידעס פון די ריזיגע פעלטען, עס גילען קארלסווערקע, די קאבעל־פאבריקען, וועלכע ארבייטען אויס קאבעלען פאר העכבריקען אונטערערדישע און אונטערוואסערישע טעלעגראף־ און טעלעפאן־קאבעלען. דער גאנצער גרויסער שטח ארום און ארום איז ווי דורכגעזאפט פון רויך, אש און כעמישע שטאפען, וועלכע ברענגען אויס די פלאנצונגען אויף הונדערטער קווארדאט־קילאמעטער און אלע זייטען. עס פיהלט זיך דער שטיקענדער ריח פון די נאפט־שטאפען, וואס ווערען בענוצט ביי דער בעארבייטונג פון די פערשידענסטע אייזען־, שטאהל, קוילען־קאקס און נאפט־פראדוקטען.

די לופט איז שווער פון רויך און סאזשע און איז ביטאג כמעט קיינמאל נישט דורכזיכטיג. ביינאכט עפענט זיך א מערקווירדיג, גראנדיעז און סימבאליש בילד. ברייטע פייער־צונגען, פייער־שלאנגען, בלוטיג־רויטע פייער־פלאמען ציהען זיך צום הימעל. מיסטיש־שווארצע ריזען־מאסען מיט אהן א שיעור רויט־גאלדענע פענסטער. דא איז דאס הארץ פון דער דייטשער אינדוסטרי, דא איז דיסבורג, די עיר הבירה פון פערשטארבענעם נישט נעקראנטען קעניג הוגא סטינעס, דאס זענען די זאווארען פון יאלינגען די אונגעהויערע „ווערק" פון טיסען׳ען; דא זענען בעשעפטיגט ביטאג און ביינאכט צענדליגער טויזענדער ארבייטער.

אונהיימליכע קראפט

אין דיסעלדארף געפינען זיך די צענטראלעס פון אט די ריזען־אונטערנעהמונגען, אין דיסעלדארף, די אלטע קינסטלער־שטאט, מיט טיפע קינסטלערישע טראדיציעס, די שטאט, וואו היינריך היינע איז געבוירען געווארען, וואו דער דיכטער האט געשאפען זיינע ערשטע צארטע לידער, וועלכע ער האט ליידענשאפטליך געליבט און נאך איהר ליידענשאפטליך געבענקט — די שטאט האט געשאפען איהר בעזונדערע דיסעלדארפיש־אמעריקאנישען סטיל פאר די שטאהל־, קוילען און אייזען־סינדיקאטען. די אונגעהויערע געביידעס, אהן ארנאמענטען, לייכטע, לופטיגע, ליכטיגע, קיין זאך איז דא נישט איבעריג, אלץ איז אויסגערעכענט אויף עקאנאמיע פון צייט און קראפט. דא זענען די צענטראלעס פון שטאהל־קוילען־סינדיקאטען, פון די גרויסע מאגנאטען, גרויסע באנק־קאנצערנען. די שטאט בעקומט א ראנג די ריזען־בנינים א בעזונדערען שטעמפעל פון געשעפטליכקייט, רייכטום און קראפט, נישט פון נאך וועהנליכער, מענשליכער, נאר פון עפעס א בער־האלטענער, מיסטישער, דראהענדער קראפט.

לאזער פ. קס.

אין לאנד פון זארג און אומעט.

א רייזע איבער „גאנץ ליטע".

אן׳אינטערעסאנטע שילדערונג וועגען אונזער שכנות׳דיגער קליינער ליטע, מיט וועלכער „עס קאכט התנט א וועלט" געפינען מיר אין ניו־יארקער „פארווערטס", פון וועגען מיר ברענגען דעם ארטיקעל מיט איניגע קיצורים.

„ווי זאל איך זינגען —
נישטא פאר מיר קיין פרייד:
אין גארטען ליגט א קללה,
אין שטיבל וויינט דער טויט..."

אזא פאלקס־לידל, געזונגען אין דער ליטווישער שפראך, האב איך געהערט אין א סך דערפער איבער ליטע. פרויען זינגען דאס. דער נגון איז אן׳אומעטיגער, א שטילער, א הארציגער קלאגניגון.

מ׳הערט איהם פון אונטער די פלאנקעס ארום גערטנער; אויך פון צווישען קארן — הויכע אויפגעהאנגענע זאנגען — אויף די פעלדער.

פון מעמעל ביז איבער קאוונע — די גאנצע שטרעקע, וואס ליטע פערנעהמט — טראגט זיך דער געזאנג. ווארום, פון מעמעל ביז איבער קאוונע — וואו נאר א „גוישער" גארטען, דארטען איז א בארוועסע פרוי צווישען די בייטען. מעהר ווי איין פרוי. טעכטער ארבייטען מיט די מוטערס. מען בעגיסט די גערטנער ווען א רעגען פערשפעטיקט זיך, און מען קלויבט זיי איבער, מען פערוואַרצעלט בעסער די געוויקסען, ווען עס רעגענט שוין צופיל, הייאהר רעגענט א סך איבער ליטע. בוינען זיך פרויען, אלטע און יונגע, איבער גערטנער און פעלדער; די קעפ פון די פרויען זענען איינגעהילט אין געבליסטע טיכלעך; און די גערטנער און די פעלדער זענען פול מיט געזאנג — אן׳אומעטיקער געזאנג.

דאס אויבענגעבראכטע פאלקס־ליד האט מיר, אבער, אויך דערצעהלט עפעס אנדערש. דער ליטווישער כאראקטער איז א פעראומערטער. פון ליטווישע אויגען קוקט ארויס א שטענדיגע זארג. שוין פון דורות און דורות אזוי. ווארום שוין זייט פיל דורות, אז דאס ליטווישע פאלק איז פערגעסען געווארען פון אנדערע פעלקער, בעצוואונגען געווארען פון פרעמדע רעגירונגען, אלערליי הערצאגען האבען איבער איהם געהערשט, און ער, דער ליטווין, האט קיין מאל נישט געהאט, וואו די הענט אויסצושטרעקען.

דער ווילקאמירער גלח האט מיר געזאגט — אלע ליטווישע דיכטער זענען פער אומערטע...

אן׳אנדער גלח, אין פאנעוועזש, האט מיר אויף דער פעראומערטקייט פון ליטע אנגעוויזען דורך א גאנץ בעזונדערען קריסטוס־בילד, וואס מען זעהט אויף אלע ליטווישע וועגען.

אין קיין־לאנד אויף דער וועלט זענען נישטא אויף די וועגען פון דארף צו דארף און פון שטאט צו שטאט אזוי פיל צלמים, וויפיל זיי זענען אין ליטע, ביי יעדען שפאן, ביי יעדען טראט כמעט, איז פאר׳ן וועג דא א צלם. אין מיט׳ן פעלד, צווישען תבואה־זאנגען, זעהט איהר צלמים. און פון נאר א מערקווירדיגער פערשידענארטיגקייט. עס איז נישט א פשוטער צלם — פלעקלעך אדער ברעטלעך אין דער לענג און אין דער ברייט. הויפטזעכליך זענען דאס נאר פיגורען — פיגורען פון אלערליי הייליגע, ווי אזוי די ליטווינער שטעלען זיך פאר די הייליגע. די פיגורען זענען אויסגעשניצט פון האלץ און בעפארבט מיט גאלד־ און זילבער־פארבען. גאנצע גרופען אזעלכע פיגורען שטעהן אויסגעשטעלט אין שטיבלעך, הויך אויף א שטאנג אזוי ווי א גאס־לאמטערען. שטיבלעך מיט פענסטערלעך, און הינטער די פענסטערלעך גרופען פיגורען.

„גאנץ ליטע" איז אזוי גרויס ווי א קליינער שטאאט אין אמעריקא. די גאנצע בעפעלקערונג פון ליטע איז נאר פון עפעס איבער צוויי מיליאן איינוואוינער.

מ׳קען אפילו זאגען, אז ליטע איז א ביסעל גרעסער פון דער פריהערדיגער קאוונער גובערניע. ס׳איז איהר צוגעקומען די שטאט מעמעל מיט׳ן געגענט ארום. אבער קיין צו גרויסען נחת האט נישט ליטע פון מעמעל. אין מעמעל איז טאקע דא א פארט. עס קומען אן און געהען ארויס שיפען. דאס, אוודאי, ברענגט אריין געשעפטען אין ליטע. מען קען, אבער, מעהר זאגען, אז עס ברענגט נאר אריין געשעפטען אין מעמעל.

פארים, מעמעל מיט איהר גאנצען ארומיגען געגענט איז אן׳אויטאנאמע טעריטאריע אין ליטע. די ליטווישע רעגירונג האט נאר דארטען א גובערנאטאר, בעשטימט פונ׳ם פרעזידענט אין ליטע, אבער די גאנצע אדמיניסטראציע פון דער מעמעל־טעריטאריע האט מיט דער ליטווישער רעגירונג נישט וואס צו טון. די ליטווישע רעגירונג איז איבער זיי נישט קיין בעל־בית׳טע. דער מעמעלער געגענט איז דאך געווען א פרייסישער, א דייטשער, איז עס איצט א מין זעלבסטשטענדיגע שותפות׳דיגע מדינה׳לע פון ליטווינער און דייטשען. זי האט זיך אן׳אייגענע געזעצגעבונג, אומאפהענגיג פון ליטע. און וואס איז, ווידער, שייך צו דעם פארט, ווערט ער נאר רעגולירט פון א בעזונדערע קאמיסיע פון דער „פעלקער־ליגע".

אלזא, דערווייל איז נאך ליטע נישט בערייכערט געווארען פון מעמעל. אלץ וואס מעמעל גיט איהר דערווייל איז נערוועזיטעט. צוליעגען דאס צו דער הארץ־ווייטאג אין ליטע וועגען ווילנע, בעדייט מעמעל פאר ליטע א מין כראנישע „פוילישע קראנקהייט". ווילנע פון איין זייט; פון דער צווייטער זייט — מעמעל, אזוי ווי א מענש מיט איין האנט אינגאנצען אפגעשניטען און מיט דער צווייטער האנט פול מיט ווייטאגען. דער ליידיגער ארבעל פון איין זייט דערמאנט איהם שטענדיג, אז אט אט, און עס קען איהם צוקומען נאך א ליידיגער ארבעל...

אין פונ׳ם לעבען אין מעמעל האט ליטע אויך ווייניג נחת. מעמעל לאזט זיך נישט „ליטוויזירען" כאטש זי הייסט שוין נישט מעמעל — נאר „קליי־פעדא". אין מעמעל הערשט די דייטשע קולטור, און די יונגע ליטווישע קולטור קען מיט איהר נישט קאנקורירען.

ני, מיט מעמעל כמעט גארנישט האט צוגעקריגען, איז ליטע געבליבען א קליין לאנד; און דער ליטווישער בירגער, דער פויער, דער בעלעבאס פונ׳ם קליינעם לאנד, איז געבליבען אן א היימען הארינאנט. ער ציהט טאקע אריין אין זיין לעבען אזוי פיל גייעסען, וויפיל ער קען נאר; זיין הימעל ענדיגט זיך פארט ביים ברעג פון זיין דארף, ווייטער טענס, ביי דער שטעטעל דערביי לעבען זיין דארף, איהם איז אומעטיג, דעם ליטווינער. זינגט זיין פרוי...

(ווייטער זעה 7־טע זייט)

Dr. H. WOŁKOWYSKI

צוריקגעקעהרט

— און איבערגעצויגען אויף —

צעגעלניאנא 25, טעל. 26-87

ספעציעל ארצט פאר הויט און ווענערישע קראנקהייטען, מענער־שוואכע, אלע ארט אנאליזען, בעהאנדלונג מיט קווארץ־שטראהלען. בעמט אן פון 8—10 פריה, 12—2 נ.מ. און פון 4—8 אוו.

Dr. Z. Rakowski

ספעצ. פאר אויערען, נאז, האלז און לונגען־קראנקה.

קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 27-81.

נייער פאָלקסבלאַט

דאָס לאָדזער לעבען

נייער פאָלקסבלאַט

5 מיטוואָך כ אלול תרפ"ח

סעפּטעמבער

זון-אויפגאַנג 4.53
זון-אונטערגאַנג 6.21

רעגיסטראַציע פון יאָהרגאַנג 1910.

(2) מאָרגען דאַרפען זיך צושטעלען אין דער מיליטעריש-פּאָליציייאישער ביוראָ אויף פּיעטריקאָ-ווער 212 אַלע מאַנסלייט, וועלכע זענען געבוירען אין 1910, און וואוינען אויפ'ן שטח פון 2-טען פּאָליציי-קאָמיסאַריאַט מיט די פאַמיליען-נעמען, וועלכע הייבען זיך אָן מיט די בוכשטאַבען:

A. B. C. D. E. F. G. H. Ch.

און די, וואָס וואוינען אויפ'ן שטח פון 7-טען פּאָליציי-קאָמיסאַריאַט מיט די פאַמיליען-נעמען, וועלכע הויבען זיך אָן מיט די בוכשטאַבען:

W. Z. Ż.

שטאָטישע שטיצע.

(מ) לויט די אויסרעכנונג פון אונטערשטיצונגס-אַמט ביים היגען מאַגיסטראַט, האָט דער מאַגיסטראַט אין משך פון 20 ביז'ן 26 אויגוסט געגעבען דרינגענדע שטיצע 413 פּערזאָן, דערונטער 333 מאַנסלייט און 80 פרויען, אויף אַנ'אַלגעמיינער סומע פון 5 טויזענד 729 זלאָטעס.

געזעצליכע אונטערשטיצונגען האָבען בעקומען 3 טויזענד 796 מאָן, דערפון 1 טויזענד 333 מאַנסלייט און 2 טויזענד 433 פרויען, אויף אַ סומע פון 43 טויזענד 573 זלאָטעס.

פּאָליטישער אַרעסט.

(2) די היגע פּאָליטישע פּאָליציי האָט בעקומען אַ פערטרויעליכע ידיעה, אַז קיין לאָדז איז אָנגעקומען אַ יוגענדליכער קאָמוניסט פון דער וואַרשעווער יוגענד. קאָמוניסטישער צענטראַלע.

נעכטען איז דער וואַרשאָווער דעלעגאַט אַרעסטירט געוואָרען.

ווי ס'האָט זיך אַרויסגעשטעלט, איז דער אַרעסטירטער דער 23-יעהריגער וואַצלאַוו בערנאַצקי, וועלכער איז בעקאַנט אונטער'ן נאָמען „וולאַדעק".

צוליב דעם, וואָס „וולאַדעק" ווערט שוין לאַנג געזוכט דורך דער וואַרשאָווער פּאָליציי, איז ער תיכף אָפּגעשטעלט געוואָרען קיין וואַרשאָ.

רידזעווסקי דערלאַנגט אַ קאַסאַציע

(2) ווי בעוואוסט איז לויט אַנ'אורטייל פון אַפּעלאַציע-געריכט, רידזעווסקי'ן אַלס מיטבעשולדיגטער אין מאָרד אויפ'ן שטאָט-פּרעזידענט ציגאַרסקי, פערביטען געוואָרען די טויט-שטראָף אויף לעבענסלענגליכער תפיסה, דערביי וועט ער פון דער אַמנעסטיע גישט געניסען.

ווי מיר דערוויסען זיך, איז אין די לעצטע טעג אין וואַרשאָיער קאַסאַציע-געריכט איינגעפלאָסען אַ קאַסאַציע פון רידזעווסקי'ס פערטיידיגער אַדוו. האָפמאַקל, אין וועלכער ער פּאָלעמיזירט שטאַרק מיט די אויספיהרען פון אַפּעלאַציע-געריכט.

אין די אַפּטייקען

היינטיגע נאַכט-דיזשורען.

(2) מ. ליפּיעץ (פּיעטרקאָווער 193); ע. מילער (פּיעטרקאָווער 46); וו. גראָשקאָווסקי (קאָנסטאַנטינער 15); ק. פּערעלמאַן (צגעלניאַנאַ 54); ה. גיעוויאַראָווסקי (אַלעקסאַנדראָווסקאַ 37); און ס. יאַנקעלעוויטש (אַלטער-מאַרק 9).

פערוואונדעט בעת אַ יאַגד.

(2) עהרענכטען איז דער דירעקטאָר פון האַלפּערינס שפּינעריי ה' פּפייל צוזאַמען מיט זיין שוועסטערן - זוהן פּאַוועל טודעלסקי געגאַנגען אויף דער יאַגד אין באַנוסלאַוואָווער וואַלד נעבען אַלעקסאַנדער.

אין אַ געוויסען מאָמענט, ווען דער שוועסטערן-זוהן האָט פּפייל דערלאַנגט די געלאָדענע „דובעלטובקע", האָט זי אויסגעשאָסען און שווער פערוואונדעט פּפייל'ן.

פּאַגאָטאָוויע האָט איהם אין אַ שווערען צושטאַנד אָבגעפיהרט קיין לאָדז אין שפּיטאָל.

לוין-אַקציעס און שטרייקען.

הוספה-אַקציע פון די טעקסטיל-אַרבייטער.

(2) ווי מיר האָבען שוין מיטגעטיילט, האָט דער אויספיהר-קאָמיטעט פון דער הויפּט-פערוואַלטונג פון קלאַסען-פעראיין פון די טעקסטיל אַרבייטער, אויף איינע פון די לעצטע זיצונגען בעשלאָסען צו קינדיגען דעם אָבמאַך מיט די אינדוסטריעלער.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט האָט די הויפּט-פערוואַלטונג פון קלאַסען-פערבאַנד צוגעשיקט אַ בריף צו אַלע 4 אינדוסטריעלער פעראייגען, אין וועלכען עס איז געמאָלדען געוואָרען וועגען דעם קינדיגונגס-אָבמאַך און עס זענען אַרויסגעשטעלט געוואָרען 4 פאָלגענדע פאָדערונגען.

1) אַ לוין-הוספה, אָנהויבענדיג פון 1-טען אָקטאָבער, אין דער הויך פון 20 פּראָצענט פון גרונד-לוין.

2) פעסטצושטעלען די העכערע לוין-פּרייזען פאַר די אַרבייטער, וועלכע אַרבייטען אויף אַ גרעסערע צאָהל מאַשינען אָדער שפּינדלען.

3) רעגולירען די צאָהלונגען פאַר די צייט, וואָס די פאַבריקען שטעהן, ניט צוליב דער שולד פון די אַרבייטער און 4) גאַראַנטירען שריפטליך די אַרבייטער-דעלעגאַטען די פרייהייט פון זייער פעראיין-בעוועגונג.

וועגען דעם אויבענדערמאָהנטען איז שריפטליך מיטגעטיילט געוואָרען אַלע טעקסטיל-פאַבריקאַנטען אין פּוילען, גלייכצייטיג זענען די טעקסטיל-פערבאַנדען אויפגעפאָדערט געוואָרען צו בעשטימען אַ געמיינזאַמע קאָנפערענץ, וועגען די דערמאָנטע ענינים, שפּעטסטענס ביז'ן 25. ד. ח.

די אַקציע נעהמט אַרום אַלע טעקסטיל-פעראַבאַנדען אין גאַנץ פּוילען.

קאָנפליקט צוליב רעגולאַמינס אין פאַבריקען.

(ב) ווי בעוואוסט זענען אויסגעאַרבייט געוואָרען רעגולאַמינס פאַר די פאַבריקען-אַרבייטער ווי אויך אַ שטראָף-ליסטע.

ביי די רעגולאַמינס איז פאָרגעזעהען פאָלגענדע פּראָצעדור: איידער די רעגולאַמינס ווערען בעשטעטיגט דורכ'ן אַרבייטס-אינספּעקטאָר, דאַרפען זיי פריהער אויסגעהאַנגען ווערען אין די פאַבריקס-לאָקאַלען אויף אַ וואָך צייט, און אין משך פון דער וואָך, קענען די אַרבייטער פּראָטעסטירען געגען דעם רעגולאַמין אָדער געגען געוויסע פּונקטען אין איהם.

יעדע וואָך איז אין איינינע היגע פאַבריקען אַרויסגעהאַנגען געוואָרען אַזעלכע רעגולאַמינס פון וואָס די אַרבייטער זענען געוואָרען זעהר אויפגעבראַכט, ווייל די רעגולאַמינס האָבען בע'עולה'ט די אַרבייטער און זענען אויסגעאַרבייט געוואָרען אין אַ סוביעקטיווער אויפפאַסונג, און עס האָבען אָנגעהויבען געגען די רעגולאַמינס איינצופליסען פּראָטעסטען צום אַרבייטס-אינספּעקטאָר.

נעכטען איז טאַקי אין קינדערמאַנ'ס און אין לעאָנאַרד'ס פאַבריקען אויסגעבראָכען אַ קאָנפליקט צווישען די אַרבייטער, וועלכע האָבען פערלאַנגט, אַז מען זאָל די רעגולאַמינס אַראָפּנעהמען פון די ווענד. צוליב דעם, וואָס די דירעקציע האָט דאָס נישט געוואָלט טון, האָבען די אַרבייטער פון די דערמאָנטע פאַבריקען פערשטרייקט.

פּאָליטישע פּראָצעסען.

(2) עהרענכטען איז פאַר'ן היגען קרייז-געריכט געשטאַנען דער 43-יעהריגער יאַקוב קוטשאַק פון רדעוונאָווסקאַ 95, וועלכער איז בעשולדיגט געוואָרען, אַז נאָכדעם, ווי זיין זוהן טשעסלאַוו, אַ בעקאַנטער קאָמוניסט, איז אַנטלאָפען קיין רוסלאַנד, האָט ער איהם גע'ירשנט און ער אַליין האָט אָנגעהויבען צו פיהרען אַ קאָמוניסטישע אַקציע.

בעת דער רעוויזיע, וואָס איז געמאַכט געוואָרען אין זיין וואוינונג איז געגען איהם געפונען געוואָרען אַ סך קאָמפּראָמיטירענדע מאַטעריאַל.

קוטשאַק איז פערמשפּט געוואָרען אויף אַכט חדשים פעסטונג, דערביי איז איהם אַ דריטעל פון דער שטראָף אויפ'ן סמך פון דער אַמנעסטיע, נעשאָנקען געוואָרען.

(2) נעכטען איז אויף דער בעשולדיגונגס-באַנק אין וואַרשאָווער קרייז-געריכט געזעסען דער היגער דר. יאַשונסקי, אַ בעקאַנטער פילאָלאָג, וועלכער איז בעשולדיגט געוואָרען אין פיהרען אַ קאָמוניסטישע פּראָפּאַגאַנדע.

יאַשונסקי איז גוט בעקאַנט אין דער געלעהר-טען-וועלט אַלס בעגאַבטער פילאָלאָג און סלאַווישער שפּראַכען-קענער. ביז דער לעצטער צייט איז ער געווען אַסיסטענט פון קראָקאָווער אוניווערזיטעטס-פּראָפעסאָר ניטשאַ.

דר. יאַשונסקי איז צופעליג אַרעסטירט געוואָרען דורך צוויי געהיים-אַגענטען, וועלכע האָבען בעמערקט, ווי ער האָט אין זאַקסישען גאָרטען גערעדט עפּעס מיט אַ פערדעכטיגען פּערזאָן.

בעת דער רעוויזיע, האָט מען ביי איהם געפונען אַ מאַסע קאָמפּראָמיטירענדען מאַטעריאַל.

אויף דער געריכטס-פערהאַנדלונג האָט זיך דר. יאַשונסקי מודה געווען, אַז ער געהערט צו דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי און איז פער'משפּט געוואָרען אויף פיער יאָהר שווערע טורמע.

(2) דעם 20 יאַנואַר ד. י. האָט די היגע פּאָליטישע פּאָליציי בעקומען אַ פערטרויעליכע ידיעה, אַז אויפ'ן צמענטאַוש, וועלען זיך, צוליב דער יאָהרצייט פון קאָמוניסט „רושאַדעק" טאָמאַש ריכלינסקי צונויפקלייבען אַ גרעסערע צאָהל קאָמוניסטען און אָפּהאַלטען אַ מיטינג.

פּאָליציי איז באַלד אַוועק אויפ'ן אָרט און פערטריבען דעם עולם.

ווען פּאָליציי איז אַוועק האָט אַ געוויסער וואַצלאַוו גאַבטשינסקי ווידער צונויפגעזאַמעלט אַן עולם און מיט זיי אָבגעהאַלטען אַ מיטינג אויפ'ן רוג יעושענאַ און צמענטאַרנע.

אויף דעם מיטינג איז אַרויסגעטרעטען מיט אַ רעדע אַ געוויסער אברהם קליין און עס זענען דורך מינץ'ן, איזביצקי'ן און סאָכאַטשעווסקי'ן פערשפּרייט געוואָרען קאָמוניסטישע אויפרופען.

אַלע זענען אַרעסטירט געוואָרען און נעכטען האָבען זיי זיך געפונען אויף דער בעשולדיגונגס-באַנק פון היגען קרייז-געריכט.

לויט דעם אורטייל זענען פערמשפּט געוואָרען: וואַצלאַוו גאַבטשינסקי אויף 2 יאָהר שווערע טורמע און צו פערלירען אַלע רעכט, אברהם קליינמאַן, אויף 4 יאָהר שווערע תפיסה, יענקעל איזביצקי, הענריק העפּטאַ און ישראל הערץ אויף אָנדערהאַלבען יאָהר פעסטונג, סאָכאַטשעווסקי אויף 1 יאָהר פעסטונג און שלמה מינץ אויף 1 יאָהר שווערע טורמע און צו פערלירען די רעכט.

דער אַרויסגעוואָרפענער לאָקאַטאָר קרעל

איז שוין צוריק אין זיין דירה.

דער הויזווירט פון וואָלבאָרסקאַ 30 וועט נאָך האָבען אַ פּראָצעס פאַר זיין ווילקיר.

אין מאָנטאַג'דיגען נומער פון אונזער צייטונג האָבען מיר דערצעהלט וועגען דעם ווירט פון וואָלבאָרסקאַ 30, וועלכער האָט אָהן אַ פּראָוואָס אַרויסגעוואָרפען פון זיין דירה דעם זאָקען-אַרבייטער קרעל.

קרעל איז אַרומגעגאַנגען אַ צומישטער און האָט זיך קיין עצה נישט געקענט געבען, בפרט, ווען די פרוי איז קראַנק און האָט געוואָלט אַרויספאָהרען זיך היילען. קרעל איז אַוועק צום וויצע-פּרעזעס פון שטאָט-ראַט ד"ר שיפּמאַן, אַז ער זאָל אינטערוועניר ען.

ד"ר שיפּמאַן האָט זיך באַלד פעראינטערעסירט מיט'ן ענין און זיך געווענדעט צום פּאָליציי-קאָמיסאַר פון 5. קאָמיסאַריאַט, ווען ער האָט איבערגעגעבען די איינצעלהייטען און פערלאַנגט, אַז דער פּאָליציי-קאָמיסאַר זאָל אַריינלאָזען צוריק אין זיין דירה. דער פּאָליציי-קאָמיסאַר האָט זיך פעראינטערעסירט מיט'ן ענין, נאָר אַזוי ווי ער האָט זיך נישט געקענט אַליין מעכטיגען האָט ער ד"ר שיפּמאַן איבערגעשיקט צום פּראָקוראָר. אַזוי ווי דער פּראָקוראָר פון 5. רעוויר איז נישט געווען אַנוועזענד, האָט זיך ד"ר שיפּמאַן געווענדעט צום אויבער-פּראָקוראָר ה' שמיט.

נאָך אַ גענויער אויספאָרשונג פונ'ם ענין האָט דער פּראָקוראָר פעראָרדענט קרעלען צוריק אַריינצולאָזען אין זיין דירה. דערווייל האָט זיך אַרויסגעשטעלט, אַז קרעל'ס בעטען זענען ערגיץ פערשוואונדען. אין דער דירה זענען געבליבען די בעטען פונ'ם נייעם „לאָקאַטאָר" און ה' קרעל האָט קוויטירט, אַז ער האָט זיי דערהאַלטען ביז ס'וועט זיך אָפּזוכען זיינע אייגענע בעטען.

געגען ה' קופער ווערט פערפיהרט אַ פּראָצעס פאַר ווילקיר.

נעכטען איז די קראַנקע פרוי אַ דאַנק די בעמיהונגען פון ד"ר שיפּמאַן אַרויסגעפאָהרען אין אַנ'אָטוואָצקער סאַנאַטאָריע פון מרפּא זיך צו היילען.

Dr. med. Mikołaj Bornstein

וועלכער האָט אָרדינירט אין משך פון גאַנצען סעזאָן אין

KRYNICA

אין ווילע Paryżanka

נעהמט איצט אָן אין ווילע BELLMONT

בוי פון די אַרבייטער-הייזער.

(מ) עהרענכטען איז אין היגען מאַגיסטראַט, אונטער'ן פאָרזיץ פון וויצע-פּרעזידענט ראַפּאַלסקי פאָרגעקומען אַ זיצונג פון בוי-קאָמיטעט פון די אַרבייטער-הייזער, אין וועלכער עס האָבען זיך בעטייליגט: וויצע-פּרעזידענט ד"ר וויעלונסקי, פּרעזעס פון שטאָדט ראַט, אינזש. האָלצגרעבער, לאַווניק פון דער בוי-אָבטיילונג ה. איזדעבסקי, דער ראַטגעבער פון דער קרייז-דירעקציע פון עפענטליכע אַרבייטען, אינזש. זונדערלאַנד, נאַטשעלניק פון דער געזונדהייטס-אָבטיילונג ביי דער וואָיעוואָדזטווע ד"ר סקאַלסקי, דער לאַווניק פון דער ווירטשאַפטס-אָבטיילונג, וו. אַדאַמסקי, אַ דעלעגאַט פון לאָדזער אַרכיטעקטען קרייז, י. קאַבאַן, דער אַרכיטעקט וו. שערעשעווסקי און די שטאָדטישע בעאַמטע: אַדוו. זשעלאַזאָווסקי, אינזש. וואָלאַדזשקאַ און אינזש. ליסאָווסקי.

ווי עס איז צו זעהען פון אָבגעגעבענעם בע-ריכט, רוקט זיך די אַרבייט ביים אויפבויען די אַרבייטער-הייזער, אין אַ גאַנץ שנעלער טעמפּאָ. ביי דער אַרבייט זענען בעשעפטיגט איבער טויזענד דרייהונדערט אַרבייטער, און אין דער נאָהנטסטער צייט, וועט די אַרבייטער-צאָהל פערגרעסערט ווערען, ביז צוויי טויזענד.

איצט ווערט געאַרבייט איבער'ן אויפשטעלען פון 20 הייזער, וועלכע וועלען ענטהאַלטען אַ שטח פון 300 טויזענד קוואַדראַט-מעטער.

די אַרבייטען איבער די פונדאַמענטען און קעלערס פון די דערמאָנטע הייזער זענען שוין פערענדיגט.

אויף דער זעלבער זיצונג איז אויך געוועהלט געוואָרען אַ קאָמיסיע, וועלכע דאַרף זיך פערנעהמען מיט די בנינים פאַר'ן עפענטליכען געברויך, אויף דער אַרבייטער-קאָלאָניע, ווי שולען, קינדער-אָכראָנעס א. ד. ג.

די ערעפנונג פון דער קאַסאַק-אויסשטעלונג

אין דער לאָדזער קונסט-גאַלעריע.

זונטאָג איז אין געגענוואַרט פון פיל אָנגעזעהענע געסט ערעפנעט געוואָרען אין דער לאָדזער קונסט-גאַלעריע די בילדער-אויסשטעלונג פון וואַיציעך קאָסאַק. דאָס ערשטע מאָל אין דער קונסט-גאַלעריע האָט מען געקאָנט זעהען אַזאַ מין פּער-אינטערעסירונג צו אַנ'אויסשטעלונג און הערען אַזאַ דיסקוסיע איבער דעם אָדער יענעם בילד. און ווירקליך, די קאָסאַק-אויסשטעלונג אין אינהאַלט איז אילוסטרירטע ערצעהלונג פון זעהר אינטערעסאַנטע מאָמענטען אין דער געשיכטע פון פּוילען.

פון מאַלערישען שטאַנדפּונקט איז קאָסאַק זעהר אינדיווידועל. ער האָט אַ שענעם, דייטליכען און אויסגעשפּראָכענעם כאַראַקטער, און ווען ער מאָלט עפּעס, קלערט ער בלויז פון אינהאַלט. עטליכע ברייטע פלעקען, נישט פערענדיגטער קאָנטור, אַזוי גלייכגילטיג נישט פערשמירטער שטיק ליינוואַנד – און דאָס בילד איז פערטיג. ער האָט זעהר פיל צו זאָגען, דעריבער מאָלט ער שנעל און ברייט. אַ שאָד צייט צו פערלירען אויף צו פיל פאַרב צו מישען: מ'קאָן נאָך חלילה אינצווישען דעם אינהאַלט פערגעסען.

אַזוי מאָלט קאָסאַק. איהר וועט דאָס דערקענען אין יעדען בילדעל. קוקט זיך צו נעהנטער. מיט דעם אינהאַלט פון קאָסאַק'ס בילדער איז ווערט נעהנטער זיך צו בעקענען. די ערשטע הערבסט-אימפּרעסיע אין דער גאַלעריע איז אַ געלונגענע.

אַ מאַן, אַ ווײַב און אַ גאַסטן-פרוי.

(אַ לובלינער פאַמיליען-סקאַנדאַל).

פון לובלין שרייבט מען:

אין איינעם פון די הייזער אויפ׳ן קליינעם יעזשאַיצקע געסעל איז הײַנטיגע וואָך, אין מיטען דער נאַכט אויסגעבראָכען אַ סקאַנדאַל; עס האָט זיך דערהערט אַ שטאַרקער קלאַפּערײַ אין אַ טיהר און שפּעטער אַ היסטעריש געשריי פון פרויען עס זענען זיך צונויפגעלאָפען די שכנים פון הויז. ווער מעהר און ווער ווייניגער אָנגעטון און דערזעהן ווי אין האַלב־פינסטערן קאָרידאָר קומט פאָר אַ געשלעג צווישען צוויי פרויען און אַ מאַן צווישען זיי.

ווען מען האָט דאָס געשלעג איינגעשטילט, האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז דער סקאַנדאַל איז ענטשטאַנען צוליב אַ גאַנץ פּיקאַנטע סיבה.

די פרוי פון איינעם פון יענע שכנים איז פּלוצלונג געקומען צופאָהרען פון זומער־וואוינונג און צוקומענדיג צו דער טיהר האָט זי געזעהן, דאָס הגם עס איז שוין בײַנאַכט איז דאָך אין שטוב ליכטיג און געהערט אַפילו אַ פרויען־געלעכטער דורך דער טיהר. נישט קוקענדיג אויף איהר קלינגען און קלאַפּען אין דער טיהר האָט מען זיך אָבער אפילו נישט אָנגערופען, פערקעהרט, עס איז פּלוצלינג אין שטוב געוואָרען שטילער און דער לאָמפּ איז פערלאָשען געוואָרען. די פרוי האָט דעריבער נאָך שטאַרקער גענומען קלאַפּען און סוף כל סוף האָט זיך דער מאַן צוגעשאַרט צו דער טיר און איהר געעפענט.

אין שטוב האָט די פרוי געטראָפען איהר׳ס אַ קאָנקורענטקע, אָנגעטון און גרייט אַרויסצוגעהן. די פרוי האָט קודם־כל מכבד געווען איהר מאַן מיט עטליכע פּעטש פאַר לאָוע (איהר שטעהן הינטער דער טיהר און צוגלייך שוין אייך פאַר דער „לאָקאַטאָרקע אויף אַ ווילע" וואָס ער האָט זיך אַרײַנגענומען. די פּעטש פון דער פרוי זענען אַקאָמפּאַנירט געוואָרען דורך אַ הילכיג געלעכטער און חווק ווערטער פון איהר „קאָנקורענטקע", וועלכע האָט זיך גאַנץ רוהיג ווי נישט איהר מיינט מען, געקליבען אַרויסצוגעהן, ווענדענדיג זיך צום מאַן מיט אַן איינלאַדונג צו קומען צו איהר אין וואוינונג ווען נאָר איהם וועט זיך גלוסטען. דער געוועזענער פרוי האָט דאָס אַרויסגעבראַכט פון די כלים און זי האָט אָבגעלאָזט דעם מאַן איהרען וואַרפענדיג זיך מיט די פויסטען אויף דער חוצפּה׳דיגער קאָנקורענטקע. די לעצטע האָט אָבער נישט געהאַלטען די הענד אין דער זייט, נאָר אַרויסגעשטופּט דער פרוי אין קאָרידאָר און דאָרט איהר געענטפערט מיט אַ קאָנטער אַטאַקע.

אַ געשריי, ספּאַזמען, אַן אַליאַרם, דער מאַן האָט זיך אַרײַנגעמישט, דער סטרוזש האָט צוגעלאָפען, די שכנים האָבען בערוהיגט און ענדליך האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז די „קאָנקורענטקע" איז אַ געוועהנליכע גאַסטען־פרוי, וועלכע איז איינגעלאַדען געוואָרען דורכ׳ן מאַן צו פערטרעטען זיין פרוי, וועלכע איז אָבער פּלוצלינג געקומען פון זומער וואוינונג און צושטערט איהם אַ נאַכט.

פאַר די קלעפּ האָט זיך די גאַסטען פרוי געהייסען געבען אַ בעזונדערען „האָנאָראַר" און די פרוי האָט אַנערקענט, אַז עס קומט איהר אַוועלכעס — דאָס איז איהר פרנסה. 20 זלאָטים האָט די פרוי אַרויסגענומען פון איהר טאַש און בעצאָהלט ענטשעדיגונג דעם מאַ׳ס „לאָקאַטאָרקע", וועלכע איז אַוועק אַ צופרידענע.

דער עפּילאָג פון דאָזיגען סקאַנדאַל דאַרף זיך די טעג אָבשפּילען בײַם ראַבינאַט.

Dr. RACHELA LEWI
ג.װעצ. פאַר קינדער־קראַנקה
פּאַנסקאַ 24, טעל. 72-12
נעמט אָן פון 2 ביז 4 נאָכמיטאָג

אין לאַנד פון זאָרג און אומעט.

(ענדע פון דער 3־טער זייט).

אַן אַוטאָמאַטיק ליר אין פעלד; אין זיין ריכטער זיינגט אומעטיג אין דער ליטעראַטור; און דער נאָט זיינער זיצט אַ פערזעמטער מיט׳ן קאָפּ אָנגעשפּאַרט אין האַנט...

און די יודישע ליטע — זי איז דאָך אוודאי גאָר און גאָר פערשמעלערט געוואָרען. פון דער צוגעקומענער מעמעל קריגט די יודישע ליטע גאָר־נישט אַרויס. די מעמעלער יודען זענען איבערהויפּט נישט קיין ליטווישע יודען; אפילו נישט פון׳ם טיפּ זאַמוטער יודען. גלייך ווי מען פאָרט אַרויס פון דער זאַמוט־יודישער גרעניץ־שטעטעל קרעטינגען, וואו עס הויבט זיך אָן דער „מעמעל־געביט", דער־זעהט מען אַן אַנדער יודען. פּונקט ווי מעמעל איז איצט אַ מין „רעפּובליקל" פאַר זיך אַליין, אַזוי זענען די מעמעלער יודען אַ מין „יודיש פאָלק׳ל" פאַר זי דאַליין...

די יודען אין מעמעל גיבען מאַנכע גאַסען פון שטאָט אַן עקסטרע פאַרב. אין מעמעל האָט זיך פערהאַלטען אַן אַלטע יודישע קהלה. פערהאַן דאָר־טען אַן אַלטער בית מדרש.

און עקאָנאָמיש האָט דער ליטווישער יוד אויך גאָרנישט פון מעמעל. דער ליטווישער יוד גיט מע־מעל. די יודישע קרעמער, הויפּטזעכליך פון די שטעטלעך פון מעמעלער זייט פון שאַווּל, קויפען אויף אין מעמעל סחורה פאַר זייערע קלייטלעך. מעמעל קויפט ביי זיי גאָרנישט.

די יודען פון די וועלכע שטעטלעך בענקען דערפאַר זייער שטאַרק נאָך ליבאַווע, וואו זיי האָבען פריהער, פאַר דער צוטיילונג פון׳ם באַלטישען געגענט אין עטליכע לענדערלעך, געהאַנדעלט.

און וויל די ליטווישע יודען — פון שאַווּל ביז קרעטינגען, אַן׳ערך אַ צוואַנציג שטעטלעך — בענ־קען אַזוי נאָך ליבאַווע, האָט זיך אין די שטעטלעך ענטוויקעלט אַ נייער מין „ביזנעס" — אַ „וויזע־ביזנעס". מען זוכט „וויזעס" צו פאָהרען קיין לי־באַווע, און עס האָבען זיך אָן בעוויזען „פאָדריאַד־טשיקעס", וואָס שטעלען צו די „וויזעס"...

געוועהנליך האָט דער „פאָדריאַדטשיק" וועניג צרות מיט זיינע קונדען. זיי פעהלען איהם קיין מאָל נישט אויס, פערהאַן מעהר, וואָס ווילען פאָהרען ווי אַוועלכע, וואָס ווילען נישט פאָהרען. טאָמער אָ־בער מאַכט זיך אַמאָל, אַז ער דאַרף לאָזען וויסען די יודען פון זיין שטעטעל וואָס ניכער, אויב נישט, וועט אויסגיין די צייט, — די „וויזעס", לאָמיר זאָגען, קומען אַ נצו שפּעט — האָט דער יודישער פאָדריאַדטשיק אַ מיטעל — ער לאָזט וויסען אין דער „שטעטעלשער צייטונג"...

און וואָס, מיינט איהר, איז די „שטעטעלשע צייטונג"?

אַ „מורעה" אַרויפגעקלעפּט אויף דער טיר פון בית־מדרש...

האָב איך געזעהן אַזעלכע „מורעות":

„יודען, ס׳זענען דאָ וויזעס!..."

און יודען זענען געלאָפען.

יאָ, די „מורעות" אין די בתי־מדרשים — דאָס זענען נאָך אַ מין „שטעטעלשע צייטונגען". אָט פּונקט ווי מיט פופציג יאָהר צוריק, זיי זאָגען אָן ווען עס איז אַ גזירה, און זיי דערצעהלען פון אַנ־אויפגעלויכטענער האָפנונג.

וואָס איז איצט אַ גזירה אין די ליטווישע שטעטלעך?

פערהאַן, צום בײַשפּיל, אַ ליטווישע חברה, וועל־כע „זאָרגט פאַר די שיינקייט פון די שטעטלעך". אין די שטעטלעך זענען דאָ קראָמען אין מיט׳ן מאַרק־פּלאַץ, און די קראָמען זענען אַלט, קליינע חורבה׳לעך, וויל די חברה, מען זאָל די קראָמען אַרונטערוואַרפען און אויף זייער פּלאַץ זאָל מען אַוועקשטעלען אַיין גרויסען געשעפטס־מויער מיט בעזונדערע געשעפטלעך אין איהם, יודען האָבען אַ־בער מורא, זיי זעהען אין דעם אַ רשעות. שטעהען יודען אין מיט׳ן מאַרק־פּלאַץ, אויך אין פירהויז פון בית־מדרש, און יעדער איינער טייטשט אין דעם אַריין עפּעס אַנדערש.

און אַ יודישע האָפנונג, וואָס איז איצט אין די ליטווישע שטעטלעך?

יעדער איינער האָפט בעזונדער, איינער האָפט אויף אַ קרוב אין אַמעריקע, און אַ צווייטער האָפט אויף אַ קרוב אין אַפריקע. ס׳איז אָבער אויך דאָ אַ כלל־האָפנונג. אין די ליטוויש־יודישע שטעטלעך איז נאָך אַלץ בעזונדערס פּאָפּולער דער ציוניזם. איז דאָס דערפאַר, וויל, ווען די אַרומיגע ווירק־ליכקייט איז אַזוי שלעכט, אָן אַ פערטראַכטונג אפילו, אַז מ׳קען איהר אויסבעסערען צוטראָגען זיך די פאַנטאַזיעס צו גאָר ווייטע וועלטען...

רעוויו־ און קאַמעראַל טעאַטער
„אַרט"
זאַכאָדניאַ 43
לייטונג: מ. בראָדערזאָן.
הײַנט, מיטוואָך,
פּינקטליך 9,30 אַ זייגער אָוונט
1 פאָרשטעלונג פון 1־טער (VIII) פּראָגראַם א. נ.
„האָטעל טערקאַליאַ"
1) פּראָלאָג
2) האָטעל „טערקאַליאַ"
3) ביטערע צייטען
4) צעהולעטע יונגען
5) על נהרות בבל
6) קאַצן־סערענאַדע
7) אין וואַגאָן
8) סדרה בלק
9) ניפּטער, פּיפּטער
10) צווישען חסידים
קינסטל. לייטער — משה בראָדערזאָן
מוזיק לייטונג — דוד ביינגעלמאַן
דעק. און קאָסט. — ד. מאַטוס און ש. בלום
קאָמפּ. דאַנסער — מ. נעלהעז
קאָנצערט־מייסטער — ש. ביינגעלמאַן
ליכט־עפעקטען — ש. יעראָזאָלימסקי.

אַמעריקאַנער וויסענש. עקספּעדיציע

האָט אָפּגעראַטעוועט די שוועדישע פליהער.

ראָקפאָרד, 4 (ספּ.) לויט די לעצטע ידיעות האָט די שוועדישע לופט־פליהער האַסעל און קראַמער אָפּגעראַטעוועט אַן אַמעריקאַנישע עקספּעדיציע פון טשיקאַגער אוניווערזיטעט, וואָס פיהרט אַדורך אויף גרענלאַנד וויסענשאַפטליכע פאָרשונגען.

האַסעל און קראַמער האָבען זיך אַראָפּגעלאָזט אויף דעם פיאָרד ציקערטאָפּען. פון דאָרט זענען זיי, ביי אונגעהויער שווערע בעדינגונגען, אַוועק צו פוס. 14 טעג האָבען זיי זיך ערנעהרט מיט גאַנץ קליינע פּאָרציעס געטריקענט פלייש.

די פערוואַלטונג פון גרענלאַנד האָט ערקלערט, אַז ביז איצט האָט זי נאָך נישט ערהאַלטען קיין אָפיציעלע מעלדונג וועגען אַרויסראַטעווען פון האַסעל׳ן און קראַמער׳ן.

פערקויפט צום טייוועל.

(ראָמאַן).

27)

קליין איז געווען אַ׳מאָדגעליכער מענש און ער האָט שטענדיג אויסגעמיטען צו פער־שאַפען עגמת נפש.

ער האָט זיך לאַנג געיִשובט, ווי אַזוי ער זאָל אויסטייטשען פאַר מינע׳ן דעם ערנסט פון פאַרמאַנען. ער האָט דעריבער אָפּגעהאַלטען זיך פון צו גיין אין דער פרוי ווייס׳ס הויז.

איהם האָבען געשראָקען די שטימע פאָרוואור־פען פון דער סימפּאַטישער טאַליע סימאָן.

געוואוסט האָט ער, אַז עס וועט איהם נישט געלונגען אַזוי לייכט זי אָפּצונאַרען, ווי מינען, למשל.

טאַליע סימאָן איז געווען אַ קלוג און פיפיג מיידעל, און זי וועט דאָך נישט לייכט גלויבען אין די דערקלעהרונגען, וואָס ער האָט צוגעגרייט, גע־העננדיג צו זיי אין שטוב אַריין.

זי, טאַליע, וועט געוויס וועלען וויסען, וואָס האָט איהם געצוואונגען צו אַרעסטירען פאַרמאַנען, נאָך דעם, ווי ער האָט זיי ביידען אָפען פערזיכערט אין זיין אומשולדיגקייט.

איהם האָט זיך אויסגערוכט, אַז ער האָט שוין איהרע פאָרוואורפען: „צי וואָס האָט איהר איהם פערשפּאַרט? איהר האָט זיך דערשראָקען?" אָדער — „הייסט עס, אַז איהר האָט געזאָגט ליגען. ווען איהר האָט גע׳טענה׳ט, אַז איהר צווייפעלט נישט אין זיין אומשולדיגקייט?"

ער האָט נישט געוואוסט, וואָס ער וועט איהר קאָנען דערויף ענטפערען.

מורמלענדיג שטיל, האָט ער זיך פערזיכערט:

„עס האָט זיך געענדערט אַ רייהע אומשטענדען! דער גאַנצער ענין האָט זיך געענדערט. ובפרט איז שולדיג דער אומשטאַנד, וואָס פאַרמאַן האָט זיך פער׳עקשנט, און וויל בשום אופן נישט אויסזאָגען, וואו ער איז געווען אין דער טראַגישער נאַכט.

קליין האָט זיך פּלוצים אָפּגעשטעלט.

ער האָט זיך אַליין אויסגעוויזען פאַר לע־כערליך:

שוין־זשע דאַרף זיך אויף אַזאַ אופן אויפפיה־רען אַן׳אויספאָרשונגס־אַגענט, וועלכען מ׳האָט אָנ־פערטרויט צו זוכען אַ מערדער?

דאָס הערץ האָט איהם שטאַרק געקלאַפּט, מיט פערוואונדערונג האָט ער בעמערקט אַן אויס־טערלישע דערשיינונג, אַלע ווילע איז פאַר איהם, ווי פון אַ נעפּעל דערשינען טאַליעס פּנים, איהרע אויגען, איהרע בעוועגונגען.

ער איז אַרײַנגעשפּרונגען אין אַ טאַקסיבקע און געהייסען זיך אָפּפיהרען צו דער פרוי ווייס.

עס איז געווען האַלב פיער נאָכמיטאָג.

אויפ׳ן וועג האָט ער פונאַנדערגעוויקעלט דעם ראַפּאָרט, וואָס דער געטרייער מאַרטען האָט איהם געהאַט איבערגעלאָזט.

„די רעזולטאַטען פון די אונטערזוכונגען ביז צוויי בייטאָג:

1) מיר האָבען נישט געפונען קיין קינזשאַל אין דער וואוינונג פון פ. בכלל האָבען מיר קיין שום פערדעכטיגע זאַכען נישט געפונען.

2) אויפ׳ן העפטעל פונם קינזשאַל האָט מען קיין פינגער־אָפּדרוקען נישט געפונען,

3) אין דער פליסיגקייט, וואָס איז אַרויסגע־נומען פון זליוו איז קיין סימן פון בלוט נישט גע־פונען געוואָרען.

4) דער אַנאַליז פון דער פליסיגקייט, מיט וועלכער עס איז געמאַכט געוואָרען די אויפשריפט אויפ׳ן קישען, איז נאָך נישט פערענדיגט. מען איז זיך משער, אַז דאָס איז בלוט פון אַ חיה.

5) עס איז נישט געלונגען צו דערגיין, וואו פ. האָט פערבראַכט די לעצטע נאַכט.

6) די פרוי ווייס האָט אַראָפּגעבראַכט די טשיזשעווסקאַ פון זאַקאָפּאַנע מיט זיבעצען יאָהר צוריק, פריילין ווייס ווייסט מעהר גאָרנישט וועגען איהר".

— מיט זיין וואָרט, דערווייל האָבען מיר קיין שום רעזולטאַטען! — האָט קליין אַ ברום געטאָן — די רעטענישׂ הויבט נישט אָן צו ווערען געלייזט.. אַלענפאַלס, איז עס אָבער נישט כותר מיין ל.צטע סברא!

מיט אַ דריי פיר שעה צוריק איז איהם איינ־געפאַלען אַ נייע סברא. זי האָט זיך, אמת, גע־שטיצט, אויף אומקלאָהרע, אומבעשטימטע השערות, פר האָט זי אָבער געהאַלטען אין איין פערפּעסטי־גען פאַר זיך מיט פערשיידענע לאָגישע אויספיה־רונגען.

צום־מעהרסטען האָט איהם פערשאַפט זאָרג די לאַגע פון פאַ־מאַנע׳ן.

די אויספאָרשונג האָט זיך, לויט אַלע וואָהר־שיינליכקייטען געקאָנט פערציהען, און מאָרגען האָט מען געמוזט, ווילענדיג נישט־ווילענדיג געבען אַן׳ענדגילטיגען ענטפער—ד. ה. בעפרייען פאַרמאַ־נען, אָדער אַוועקזעצען איהם אויף פעסט.

— „אַז איך זאָל געהן האַנדלען, לויט דער אינערליכער איבערצייגונג, וואָלט איך איהם שוין אַרויסגעלאָזט אויף דער פריי, נישט קוקענדיג אויף אַלע ממשות׳דיגע בעווייזען, וואָס איך האָב געגען איהם! — האָט קליין אַרײַנגע׳טענה׳ט צו זיך אויפ׳ן קול, זיצענדיג אין דער טאַקסיבקע — אויב אָבער איך זאָל אונטערהאַלטען מיין בעשולדיגונג, וועט מען איהם אָפּהאַלטען אין דער טורמע ביז׳ן סוף פון דער אויספאָרשונג. און אויב עס וועט זיך בינו־לבינו אויפקלעהרען, אַז ער האָט נישט קיין שייכות מיט דעם ענין, און אַז מען מוז איהם בע־פרייען, וועלען זיך דאָך אויף מיר אַ שאָט טון כל הצרות, הלמאי איך האָב איהם געלאָזט איינ־זעצען".

דער שאָפער האָט זיך אָפּגעשטעלט.

קליין איז אַרויס אַן׳אָנגעבראָגזטער, אַן׳אויפ־געגרעגטער.

טאַליע סימאָן האָט איהם געעפענט די טיר.

— איהר האָט זעהר פערשפּעטיגט! — האָט זי אויסגערופען — מיינע ווערט שיער משוגע פאַר אומרוהיגקייט! וואו איז פאַרמאַן? פאַרוואָס האָט איהר איהם נישט מיטגעבראַכט מיט זיך?

קליין האָט געוואָרפען אַ בליק אויפ׳ן קאָרי־דאָר און פעסטגעשטעלט, אַז זיי זענען אַליין.

צוגעהענדיג נאָהענט צו טאַליען, האָט ער אַרויסגעשעפּטשעט:

— איך בין געווען געצוואונגען איהם צו אַרעסטירען. ער וויל נישט זאָגען, וואו ער האָט פערבראַכט די לעצטע נאַכט.

דער מיידעלס פּנים איז בלאַס געוואָרען.

אַ צוטומעלטע, אַ צורודערטע, האָט זי גע־כאַפּט אויף קליינען, און גאָרנישט געקאָנט אַרויס־רעדען.

— איהר זענט געווען געצוואונגען איהם צו אַרעסטירען? — האָט זי לסוף אַרויסגעמורמעלט — איך פערשטעה עס נישט: איהר האָט דאָך קליין פערזיכערט, אַז איהר זענט איבערצייגט אין זיין אומשולדיגקייט?

— יאָ, איך האָב עס טאַקי געזאָגט, און איך בין, ווי פריהער איבערצייגט אין דעם. נאָר זיין אומשולדיגקייט מוז דערוויזען ווערען, מחמת אַלע אויסערליכע אומשטענדען זענען געגען איהם. ער האָט נישט געוואָלט דערקלעהרען, וואו ער איז געווען אין דער טראַגישער נאַכט; ער האָט גע־האַט ביי זיך דעם שליסעל פון אייער וואוינונג, און די אַלטע איז דערשטאָכען געוואָרען מיט אַ קינזשאַל, וואָס האָט צו איהם געהערט...

נישט אָפּרײַסענדיג פון׳ם אינספּעקטאָר איהרע דערשראָקענע גרויסע אויגען, האָט דאָס מיידעל צוגעמאַכט די טיר.

פאָרזעצונג קומט.

Ford-torpedo
מאקסובכע אין גאנג
אין גוטען צושטאנד צו
פערקויפען. גינסטיגע
בעדינגונגען. שענקעוויטשא
83, אין שיך געשעפט ביי
קראמער. 169

קוואליפיצירטע
קראפט-
שפולערינס
ווערען געזוכט פון זאפארט
ביי שניידערמאן
אגראדאווע 5.

די העכסטע אויסצייכנונגען האט דערגרייכט

Alboril

די פארנעהמסטע שמעקענדע זייף צו וועש און צו וואשען זיד.

Dr. med.
L. Pikielny
אוראלאג
NAWROT 8
tel. 19-90
צוריקגעקעהרט.

א הויזען-וועסט-נייהער
צו מענער-בעשטעלט ווי
אויך א לערן-יונגעל
קענען זיך מעלדען ביי
רייך, וואלבארסקא 34.

אויפרוף פון ראבינאט!

1) די ראבינאט-קאנצעלאריע אין נמינע נישטאדט 6 איז מעטיג אלע וואכען-טעג פון זייגער 9 ביז 1 פארמיטאג צו ערלעדיגען חתונה-אקטען און מעטריקעס. דער פרייז לויט אקטען און אומפארטעגליכע אנגואנגט.

2) עס איז נויטיג יעדער פאר-פאלק, וואס האט נישט קיין אקטען זאל וואס פריהער מאכען אקטען, מ'ליטער-גליכטיגע קענען שוין מאכען אקטען, אויך ווער ס'האט קינדער זאל קומען מעלדען, ווייל דאס נאכלעסיגקייט ברענגט שלעכטע פאלגען.

3) צו מאכען אקטען ברויך מען א מעטריקע און וויטשאנג פון מאן און דאס ועלבע פון די פרוי, א גרושע אדער א גרושה, וואס דאט פריהער געהאט אקטען ברויך א קאפיע פון ציוויל-גט, א אלמן אדער אלמנה ברויך א טויט שיין.

4) צו מעלדען קינדער ברויך מען א קאפיע פון חתונה-אקטען אדער א מעטריקע פון א געמעלדען קינד.

5) אזעלכע, וואס האבען חתונה-צעטלען פון מאגיסטראט, און זענען פערפלאנדושעט געווארען, אז א פריוואט אדער נישט-עטאטאווע דיין האט מסדר קידושין געווען, זאל זיך דאס פאר-פאלק מעלדען אין ראבינאט-קאנצעלאריע צו דעם ראזשורנע פון ראבינאט, מיט די כתובה און פעסער.

6) טון יעצט אן, ווער עס מאכט חתונה, זאל זיך נישט לאזען פערפיהרען פון פערשידענע טעקלערס וועגען א מסדר קידושין, נאר זיך ווענדען צו איינעם פון ראבינאט, אין באלאגט צוג באלוטער רב. אין נעגענפאל, אויב עס וועט זיין א פריוואט אדער נישט-עטאטאווע מסדר-קידושין, וועט דער ראבינאט נישט אונטערשרייבען דאס חתונה-צעטעל.

7) ווער עס וויל מהנה זיין, מכבד זיין א בעקאנטען נישט-עטאטאווע, ברויך זיך פערשטענדיגען מיט איינעם פון ראבינאט פאר די חתונה ער זאל ערלויבען.

8) דאס זעלבע גיטין, זאל נישט מאכען קיין נישט-עטאטאווע דיין, נאר זיך ווענדען צו איינעם פון ראב נאט, וועט ער זיין פון ב"ד.

לאדזשער ראבינאט

הרב סעגאל פאלוד. 25, הרב ראזענבערג פאמארסקא 4, הרב פיינער דלוגא 23, הרב קרול צעגעלניאנע 54, הרב יוסטמאן דזשעלנא 12, הרב דאמב אלטשטאט 12, הרב מבאלוט זגערזשער 27.

OGŁOSZENIE.

Opierając się na Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 lutego 1926 roku „o regulowaniu cen przetworów zbóż chlebowych, mięsa i jego przetworów, oraz odzieży i obuwia przez wyznaczanie cen" (Dz. U. R. P. Nr. 18, poz. 101), na Rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 31 sierpnia 1926 r. o zabezpieczeniu podaży przedmiotów powszedniego użytku (Dz. U. R. P. Nr. 91, poz. 527 art. 8), oraz na uchwale Magistratu m. Łodzi z dnia 16 kwietnia 1926 roku niniejszem podaję do wiadomości mieszkańcom m. Łodzi co następuje:

Uchwałą Magistratu m Łodzi Nr. 803 z dnia 4 września 1928 roku zostały wyznaczone ceny maksymalne (najwyższe):

Na przetwory zbóż chlebowych za 1 klg.:

W HURCIE:		W DETALU:	
mąka żytnia 65%		mąka żytnia 65%	Zł. —
mąka pszenna 55%		mąka pszenna 55%	„ 0.84
		chleb żytni pytl. 65%	„ 0.52½
		„ razowy	„ 0.45
		bułki	„ 1.10
		1 bułka o wadze minimum 4½ dkg. .	„ 0.05

W myśl zacytowanego Rozporządzenia Rady Ministrów par. 7 wyżej wyznaczone ceny maksymalne obowiązują na terenie m. Łodzi od dnia następnego po ogłoszeniu.

Zaznaczam, że zgodnie z §§ 10 i 11 wymienionego Rozporządzenia Rady Ministrów, winni żądania lub pobierania cen wyższych od wyznaczonych lub nieujawnienia tych cen w cennikach właściwych przedsiębiorstw handlowych, będą ukarani przez władzę administracyjną I instancji według art. 4 Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 31 sierpnia 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 91 z 1926 roku poz. 527) o zabezpieczeniu podaży przedmiotów powszedniego użytku – **aresztem do 6 tygodni lub grzywną do 10 tysięcy złotych**, o ile dany czyn nie ulega surowszemu ukaraniu w myśl innych Ustaw Karnych

Łódź, dnia 5 września 1928 roku.

614

Wice-Prezydent m. Łodzi (—) Dr. E. WIELIŃSKI.

Męskie Gimnazjum Humanistyczne

Tow. Sz. O. i W. T. w Łodzi

POMORSKA 46, tel. 6-64.

אנמעלדונגען נעהמט אן די קאנצעלאריע פון גימנאזיום טעגליך חוץ שבת פון 11 ביז 1 נאכמיטאג. אנפאנג פון די עקזאמענס דעם 4-טען סעפטעמבער.

Dyrektor M. SZWAJCER.

Gimnazjum Humanistyczne Męskie

I. Kacenelson

Cegielniana 28, tel. 51-79

עס ווערען אנגענומען שילער אין אלע קלאסען.

פאר אביטוריענטען פון פאלקס שולען און פאר שילער פון די העכערע קלאסען (5-טען און 6-טען) וועלען געמאכט ווערען ציטווייליגע ערלייכטערונגען בנוגע די העברעאישע לימודים.

עס ווערען אויך אנגענומען קינדער פון 4 יאהר אן אין אונזער

ערשטען גן-ילדים (פרעבעל-שול) אונטער דער לייטונג פון דער העברעאישען בעוו. פעדאגאגין ש. קאצענעלזאן-פיינשטיין

מיט איינשרייבונגען זיך ווענדען אין דער קאנצעלאריע טעגליך פון 11 ביז 2 בייטאג און פון 5 ביז 7 אווענד.

די דירעקציע.

Gimnazjum męskie

z prawami gimnazjów państwowych

L. SZAKINA w ŁODZI.

18 PIOTRKOWSKA 18

גוסט. איינשרייבונגען פון נייע שילער נעמט אן די קאנצעלאריע פון גימנאזיום פון 10 ביז 12 און פון 6 ביז 8 אווענד.

ביטעס און נייע שילער נעמט אן די קאנצעלאריע פון גימנאזיום פון 10 ביז 12 פארמיטאג און פון 6 ביז 8 אווענד.

עס ווערען אנגענומען אנפאנגער (פון 6 יאהר אן אהן שום פארבערייטונג.

LEKARZ DENTYSTA צאהן-ארצט

St. GELBERG

זאכאדניא 15, טעל. 08-31.

צוריקגעקעהרט.

היילט גאנץ פערנאכלעסיגטע ציינער- און מויל-קראנקה. צאהן-ציהונג אהן שמערצען, היילט מיט ליכט-בעשטראהלונג, ספעציעלער לאבאראטאריום פון קינסטליכע ציינער. נעהמט אן פון 9–7 אווענד.

אל תתהלל ביום מחר!!

כי לא תדע מה ילד יום.

לייג נישט אפ אויף מארגען

נאר, אז דו דארפסט ערלעדיגען מאנדאווע זאכען זאלסטו גלייך קומען צו לויפען אין ביורא

פעטריקאווער 17 ווינקעל זאכאדניא 52

וואו ס'ווערט ערלעדיגט און געוויכענהאפט געשריבען לויט'ן אוסטאוו אלערליי ביטעס, קלאגעס, זאבעזפיעטשעניעס אויך אלע שטעט אין פוילען, אפעלאציעס ציווילע און קארנע אפאזיציעס, אדוואלאגיעס, רעקורסען וועגען דירה אין אורזשאנד-ראזיעמטשי, וועגען פעסער אין קאמיסאריאט-ודשאגדו און אלע פאליציי-בעצירקען, אקטען אינטערציזיעס, אקטע דאראווינעס, קארנע פראצעסען, ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען. ספעציאליסט פון שותפות-אקטען. מיט אכטונג

י. מאנעלא רעכט-קאנסולענט.

א שיק-יונגעל

איז נויטיג אין דער פאבריק „RENOMA"

פאדזשעטשנא 6.

צו מעלדען זיך פון 7 ביז 8 אווענד.

רעזערוואוארן

אייזערנע, פערשידענע גרויסען

קויפט זאפארט

צו פערשטענדיגען זיך טעלעפאניש 96 און 80-2

לעטשניצע

פון דאקטוירים ספעציאליסטען און דענטיסטישער קאבינעט.

בזשעזשינער 11, טעלעפאן 37-63

אפען פון 9 פריה ביז 7 אווענד.

ד"ר וואלינסקי נאז, האלז, אויערען קר.	4—3
ד"ר קערשנער קינדער קראנקהייטען	4½-3 11-9
ד"ר שיפמאן אינערליכע קראנקהייטען	1—11
ד"ר קובאטש הויט און געשלעכטס-קר.	1½—12½
ד"ר שמירגעלד נערווען און גייסטיגע קר.	2—1
ד"ר גאלדבלאט אויגען-קראנקהייטען	½—12½
ד"ר עלאסבערג כירורגישע קראנקה.	2—1
ד"ר בערגמאן פרויען און געבורטס-הילף	4—3

פסיכא-טעראפיע, שפראך-שטערונגען ווי שטאמלען א. א. און פאקען-שטעך, קינסטליכע בערג-זון, בעשטראהלונג איינשפריצונגען, מאסאזשען עלעקטריזאציע, אפעראציעס, אויף פערלאנג—אין זייטען אין שטאט.—אין לאבאראטאריום ווערען אנגענומען אלע ערט אנאליזען, ווי אויך פלעגמע און בלוט

אימפונגען נעגען שקארלאטין.

ד"ר דאושינסקי סטאר אפאלסקא צאהן-ארצט 10—1 3 6
קינסטליכע ציין, קראנען, מאכען א. א. וו.

די לעטשניצע איז אויך שבת זונטאג.

אבאנעמענט-פרייז: פרייז מעקסט—15 גר. ערייטאג און ערב יום-טוב—20 גר. אין דער ווייט 7 שאנסע

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", ... Ch. J. Brustowski i S. Sitte ...
... „Najer Folksblat", Piotrkowska 36.